

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρίζα Φουντοπούλου
Μαρία Μιχαηλίδου

Μαρία Γλύπη
Βασιλική Τσιμάκη

Βάγια Ζήκα
Παγώνα Φασατάκη

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Ανθολόγιο

Α' Γυμνασίου
Τετράδιο Εργασιών

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ανθολόγιο

Α' Γυμνασίου

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια

Κάντια Βαρελά

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Αγάπη Σοβιτολή

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Σταυρούλα Σιατήρα

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Μαρία Δήμητρα Κωνσταντοπούλου

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Χαραλαμπία Παπαδάτου Ψημάρη

Πτυχιούχος Γραφιστικής

**Υπεύθυνη Διδακτικού Πακέτου για
το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Αγλαΐα Τουρίμπαμπα

Σύμβουλος Β' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρίζα Φουντοπούλου Μαρία Γλύπη Βάγια Ζήκα Ελένη Κόλλα
Μαρία Μιχαηλίδου Βασιλική Τσιμάκη Παγώνα Φασατάκη

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ανθολόγιο

Α' Γυμνασίου
Τετράδιο Εργασιών

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Συγγραφείς

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

Καθηγήτρια Μεθοδολογίας της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Ε.Κ.Π.Α.

Μαρία Κ. Γλύπτη

Φιλολόγος, Μ.Εδ.

Βάγια Ζήκα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων, Μ.Εδ.

Δρ. Ελένη Κ. Κόλλα

Φιλολόγος

Μαρία Κ. Μιχαηλίδου

Φιλολόγος, Μ.Εδ.

Βασιλική Α. Τσιμάκη

Φιλολόγος, Μ.Εδ.

Δρ. Παγώνα Ν. Φασατάκη

Φιλολόγος

Επιστημονική Επιμέλεια

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

Καθηγήτρια Μεθοδολογίας της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Ε.Κ.Π.Α.

Υπεύθυνος έργου
Επιμέλεια Έκδοσης
Εξώφυλλο

Κέλλυ Σαρρή Πασχαλίδη

Παιδαγωγός

Εικονογράφηση

Σχεδιαστική ομάδα των εκδόσεων

Ψηφιακά Μαθησιακά
Αντικείμενα
Σύλληψη - Δημιουργία -
Υλοποίηση

Συγγραφική ομάδα του βιβλίου

Τεχνική ομάδα των εκδόσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ.....	7
1^ο Κεφάλαιο: Η γραφή στην αρχαία Ελλάδα	7
2^ο Κεφάλαιο: Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα	9
3^ο Κεφάλαιο: Ο Αίσωπος, ένας μεγάλος δάσκαλος.....	12
2^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΩΣ ΠΕΡΝΟΥΣΑΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΠΟΧΗ;.....	16
4^ο Κεφάλαιο: Τα ατομικά παιχνίδια στην αρχαία Ελλάδα	16
5^ο Κεφάλαιο: Τα ομαδικά παιχνίδια στην αρχαία Ελλάδα	18
6^ο Κεφάλαιο: Οι νέοι στην περσική κοινωνία.....	21
7^ο Κεφάλαιο: Οι αταξίες των παιδιών στην αρχαία Ελλάδα.....	24
3^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΕΣ.....	27
8^ο Κεφάλαιο: Στην πόλη των Κελαιών, στη μακρινή Φρυγία	27
9^ο Κεφάλαιο: Η δίκη του Σωκράτη.....	31
10^ο Κεφάλαιο: Τίμων, ο φιλόσοφος	34
4^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.....	37
11^ο Κεφάλαιο: Στο σπίτι του Ισχύμαχου.....	37
12^ο Κεφάλαιο: Οι αρετές της γυναίκας.....	41
5^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	45
13^ο Κεφάλαιο: Η βία δεν είναι σωστός τρόπος συμπεριφοράς.....	45
14^ο Κεφάλαιο: Το Ερέχθειο και τα μυστήριά του	48
15^ο Κεφάλαιο: Η γεωργία.....	50
6^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	53
16^ο Κεφάλαιο: Τὸ παγκράτιον	53
17^ο Κεφάλαιο: «Νοῦς ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ»	56
7^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΣ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ.....	59
18^ο Κεφάλαιο: Η παραβολή του κακού δούλου.....	59
19^ο Κεφάλαιο: «Ἀγάπην δέ μή ἔχων...».....	61

... Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο **Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας**.

Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Γραμματική της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Ερμηνευτικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

1^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ1^ο Κεφάλαιο: Η γραφή στην αρχαία Ελλάδα

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Αἴλουρος ἀκούσας ὅτι ἔν τινι ἐπαύλει ὄρνεις νοσοῦσι, σχηματίσας ἑαυτὸν εἰς ἰατρόν καί τὰ τῆς ἐπιστήμης πρόσφορα ἀναλαβὼν ἐργαλεῖα παρεγένετο καί στάς πρό τῆς ἐπαύλεως ἐπυθάνετο αὐτῶν, πῶς ἔχοιεν.

.....

.....

.....

.....

2. **Να αντιστοιχίσεις** την κάθε εικόνα (Στήλη Α΄) με τη λεζάντα της (Στήλη Β΄).

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
	σφηκιά
	πυργίσκος
	πλοιάριον
	ἀνθῶν
	ἐλαιῶν

Βρες τις
κρυμμένες
ομόρριζες
λέξεις!

3. Να επιλέξεις από την άσκηση 2 **τρία ουσιαστικά** (Στήλη Β΄) που διατηρούνται ίδια στη νέα ελληνική και να σχηματίσεις μία πρόταση με καθένα από αυτά.

.....

.....

.....

4. Να συμπληρώσεις τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Τα μακρόχρονα φωνήεντα είναι το και το
- β. Οι δίφθογγοι είναι..... εκτός από
- γ. Το ε και το ο είναι φωνήεντα.
- δ. Τα διπλά σύμφωνα είναι τα
- ε. Τα κ, γ, χ λέγονται σύμφωνα.
- στ. Τα χειλικά σύμφωνα είναι τα
- ζ. Τα τ, δ, θ λέγονται σύμφωνα.

5. Στις παρακάτω λέξεις να κυκλώσεις τις μακρόχρονες συλλαβές και **να υπογραμμίσεις** τις βραχύχρονες, δικαιολογώντας την απάντησή σου.

- λαι-μῶν:
- λοι-μέ:
- ναύ-κλη-ρος:
- κω-μο-πό-λε-ως:
- ποι-ή-σε-ως:
- δού-λοις:
- πό-νους:
- παί-δων:
- σο-φέ:
- πει-ρῶν:
- πη-γή:
- ό-δῶ:
- ταύ-ρω:
- νη-σοι:
- τρό-μους:
- γο-νεύς:
- ποι-η-τῶν:
- φοῖ-βος:

6. Κύκλωσε τις λέξεις που αρχίζουν με ουρανικό σύμφωνο, **υπογράμμισε** αυτές που αρχίζουν με χειλικό και **χρωμάτισε** με χρώμα της επιλογής σου αυτές που αρχίζουν με οδοντικό.

δέος, κρυφός, φυλακή, τρόφιμον, θέσις, χειμών, καλλιέπεια, παίγνιον, βοῦς, γαλή, παραθαλάσσιος, διά-
βασις, χορός, δάσος, τεῦχος, κοπάζω, γῆρας, θυμός, βάτραχος, φαιός

2^ο Κεφάλαιο: Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμπον τοὺς ἑπταετῆς ἄρρενες παῖδας εἰς διδασκαλεῖον ἵνα μάθωσιν γραφήν, ἀνάγνωσιν, μουσικὴν καὶ χορὸν καὶ εἰς παλαίστρας ἵνα ἀσκήσωσι τὰ σώματα αὐτῶν.

.....

.....

.....

.....

2. **Τόνισε** τις παρακάτω λέξεις και **χρησιμοποίησε** τα σωστά πνεύματα:

- αριθμου (στη λήγουσα)
- αιθουσα (στην προπαραλήγουσα)
- υπερεχω (στην παραλήγουσα)
- ρητωρ (στην παραλήγουσα)
- καλω (στη λήγουσα)
- αγρος (στη λήγουσα)
- αφθονος (στην προπαραλήγουσα)
- αιτιων (στη λήγουσα)

3. **Διόρθωσε** τα λάθη τονισμού, όπου υπάρχουν, δικαιολογώντας την άποψή σου:

- τών ποιητών:.....

Το διορθώνω επειδή

- τής τάξεως:.....

Το διορθώνω επειδή

- τού ἀριθμού:.....

Το διορθώνω επειδή

- τών αἰδουσών:.....

Το διορθώνω επειδή

- τών ἀνδρών:.....

Το διορθώνω επειδή

4. **Ας ξαναθυμηθούμε** τα παράγωγα ουσιαστικά αυτής της ενότητας! **Συμπλήρωσε** τα κενά και **πρότεινε** και δικά σου παραδείγματα, αφού **συγκρίνεις** τη νέα με την αρχαία ελληνική. Μπορείς να βοηθηθείς και από τη Γραμματική σου.

Εθνικά	
Νέα Ελληνική	Αρχαία Ελληνική
Αθήνα-Αθηναίος	Ἀθῆναι-Ἀθηναῖος
Στάγειρα-Σταγειρίτης	Στάγ(ε)ῖρα-Σταγ(ε)ῖριτης
Σικελία-.....	Σικελία-.....
Ιθάκη-.....	Ἰθάκη-.....
Ἄργος-.....	Ἄργος-.....
.....
.....
.....
.....
.....

Πατρωνυμικά	
Νέα Ελληνική	Αρχαία Ελληνική
Ανδρέας-Ανδρεάδης	Λαέρτης-Λαερτιάδης
Δημήτριος-.....	Ἀσκληπιός-Ἀσκληπιιάδης
Ηρακλής-.....	Ἡρακλῆς-.....
Νικόλαος-.....	Πρίαμος-.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Διόρθωσε
τα λάθη
τονισμού!

Μαθαίνω
τους κανόνες
τονισμού

Γονεωνυμικά	
Νέα Ελληνική	Αρχαία Ελληνική
αετός-.....	ἀετός-ἀετιδεύς
λαγός-.....	λαγός-.....
λιοντάρι-.....	λέων-.....

Παρώνυμα	
Νέα Ελληνική	Αρχαία Ελληνική
ίππος- ιππέας	ἵππος- ἵππεύς
ιερό-.....	ἱερόν-.....
δήμος-.....	δῆμος-.....

Σταυρόλεξο
για τα
παράγωγα-
ουσιαστικά

3ο Κεφάλαιο: Ο Αίσωπος, ένας μεγάλος δάσκαλος

Οι ασκήσεις μου

1. Να αντιγράψεις την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Χελώνη καί λαγώς περί όξυτητος ήριζον. Καί δή προδεσμίαν στήσαντες τοῦ τόπου ἀπηλλάγησαν. Ὁ μέν οὖν λαγώς διά τήν φυσικήν ώκύτητα ἀμελήσας τοῦ δρόμου πεσών παρά τήν όδόν έκοιμᾶτο.

.....

.....

.....

2. Ὄρα να ελέγξεις τις γνώσεις σου με λίγες ερωτήσεις (Σ)ωστού ή (Λ)άθους:

- α) Η περισπωμένη μπορεί να μπει μόνο σε μακρόχρονη συλλαβή.
- β) Κάθε βραχεία συλλαβή δέχεται πάντοτε οξεία.
- γ) Κάθε προπαραλήγουσα που τονίζεται παίρνει περισπωμένη.
- δ) Όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη, τονίζεται η προπαραλήγουσα.
- ε) Όταν τονίζεται η μακρόχρονη παραλήγουσα, παίρνει περισπωμένη, αν η λήγουσα είναι βραχύχρονη.

3. Να τονίσεις τις λέξεις της **Στήλης Α΄** και στη συνέχεια **να αντιστοιχίσεις** τον τονισμό που επέλεξες με τον σωστό κανόνα της **Στήλης Β΄**.

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. καρπον	Α. Κάθε βραχεία συλλαβή δέχεται πάντοτε οξεία, ποτέ περισπωμένη.
2. τροπος	
3. σωφρων	
4. πληρες	Β. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει οξεία, αν η λήγουσα είναι μακρόχρονη.
5. ήμερος	
6. ύπερβολην	
7. άδικον	Γ. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει περισπωμένη, αν η λήγουσα είναι βραχύχρονη.
8. ζωντες	
9. οϊστρος	
10. σωματων	Δ. Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία, ποτέ περισπωμένη.
11. ρωμη	
12. κηπος	

4. Προσπάθησε να τοποθετήσεις τους σωστούς τόνους και πνεύματα στις παρακάτω φράσεις. Στη συνέχεια, μπορείς να αναζητήσεις και τη σημασία των φράσεων που δε γνωρίζεις τι σημαίνουν:

α) Χαιρε! Τί πρατεις;

Που σημαίνει:

β) Ουδεν κρυπτον υπο τον ήλιον.

Που σημαίνει:

γ) Μηδενα πρό τοῦ τελους μακαριζε.

Που σημαίνει:

δ) Σπευδε βραδεως.

Που σημαίνει:

ε) Μολων λαβε.

Που σημαίνει:

στ) Ἡμισυ του παντος εἶναι η αρχη.

Που σημαίνει:

5. Να αντιστοιχίσεις τα ρήματα της Στήλης Α' με το παράγωγο ουσιαστικό τους από τη Στήλη Β' και στη συνέχεια να κατατάξεις τα ουσιαστικά αυτά στη σωστή κατηγορία ανάλογα με το τι δηλώνουν.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. ἐκπέμπω	α. σεισμός
2. θηρεύω	β. τρόμος
3. πλέκω	γ. τάσις
4. λέγω	δ. θηρευτής
5. ἀρμόζω	ε. κοσμήτωρ
6. τρέμω	στ. τοκετός
7. λύω	ζ. γέννησις
8. κοσμέω/ ὦ	η. λογάς
9. τίκτω	θ. ἐκπομπή
10. τείνω	ι. λυτήρ
11. σείω	ια. ἀρμονία
12. γεννάω/ ὦ	ιβ. πλοκή

Επιλέξτε τον σωστό τόνο

Πρόσωπο που ενεργεί	Ενέργεια/κατάσταση	Αποτέλεσμα ενέργειας

6. **Να συμπληρώσεις** τους παρακάτω Πίνακες με παράγωγα ουσιαστικά, χρησιμοποιώντας τις καταλήξεις που σου δίνονται στην αριστερή στήλη:

Καταλήξεις ουσιαστικών που παράγονται από ρήματα και δηλώνουν το αποτέλεσμα μιας ενέργειας	
-μα < μηνύω
-μη < γινώσκω
-ος < εἶπον (=αόρ. του λέγω)

Καταλήξεις ουσιαστικών που παράγονται από ρήματα και δηλώνουν το πρόσωπο που ενεργεί	
-της < ἐργάζομαι
-ός < ἄδω
-άς < φεύγω
-εύς < γράφω
-τωρ < ἐκ+λέγω
-τήρ < καλῶ
-μών < κήδομαι (=φροντίζω)

Καταλήξεις ουσιαστικών που παράγονται από ρήματα και δηλώνουν την ενέργεια, την κατάσταση ή το πάθος	
-σις < δηλόω-ῶ
-σία < σημαίνω
-ή < ταράττω
-ά < φθείρω
-ία < μαρτυρέω-ῶ
-εία < μαντεύω
-ος < τρέπω
-μός < ὀδύρομαι

Επίλεξε τον σωστό τύπο των ουσιαστικών της β' κλίσης

Διάλεξε τη σωστή απάντηση στον Ενεστώτα και τον Μέλλοντα

Αντιστοίχιση Δεικτικής αντωνυμίας

Το κρυπτόλεξο της α' κλίσης

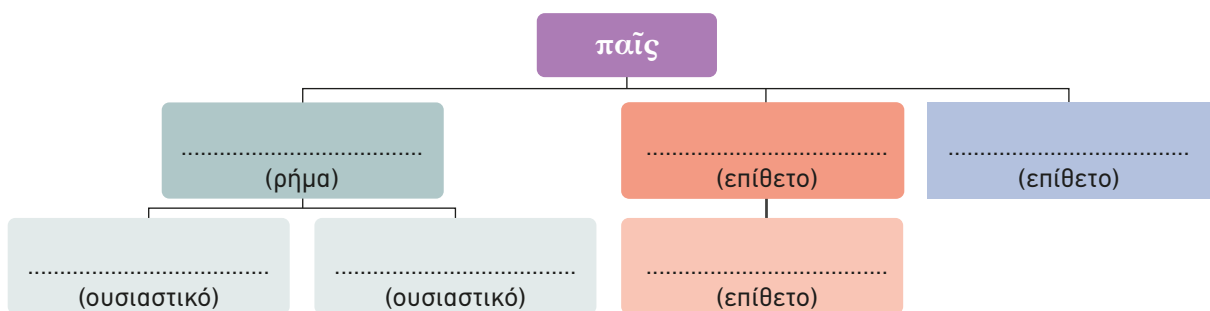

2^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΩΣ ΠΕΡΝΟΥΣΑΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΠΟΧΗ;

4^ο Κεφάλαιο: Τα ατομικά παιχνίδια στην αρχαία Ελλάδα

Οι ασκήσεις μου

- 1. Να διακρίνεις** τα παρακάτω παράγωγα ουσιαστικά ανάλογα με το τι δηλώνουν (όργανο/μέσο μιας ενέργειας ή τόπο όπου γίνεται μία ενέργεια):
κίνητρον, ἐλεγκτήριον, πλῆκτρον, κολυμβήθρα, διδασκῆριον, φίμωτρον, σκαπάνη, δεσμοτήριον, ζύστρα
- 2. Με ποιες λέξεις του κειμένου*** είναι **ετυμολογικά συγγενείς** οι παρακάτω νεοελληνικές λέξεις:
τηλεπαιχνίδι →
βρεφικός, -ή, -ό →
κηρήθρα →
χερούλι →
επισκευή →
λίθινος, -η, -ο →
τρέξιμο →
- 3. Στο κείμενό μας συνάντησες τους τύπους παίγνιον, παίδων, παίζειν**, οι οποίοι παράγονται από το ουσιαστικό «ὁ παῖς». **Συμπλήρωσε** το παρακάτω διάγραμμα με τη βοήθεια του Λεξικού της αρχαίας ελληνικής:

- 4. Διάβασε το παρακάτω κείμενο και με τη βοήθεια της νεοελληνικής απόδοσης:**
 - α) υπογράμμισε** τα κλιτά μέρη του λόγου και **κύκλωσε** τα άκλιτα,
 - β) διάκρινε** το θέμα, τον χαρακτήρα και την κατάληξη των κλιτών μερών,
 - γ) αναγνώρισε και σημείωσε** τι μέρος του λόγου είναι το καθένα από αυτά.

Γεωργού παῖδες

Γεωργός τις πολλούς ἀγρούς καί πολλὰς ἀμπέλους εἶχε· πολλοί δέ καί μεγάλοι κῆποι ἦσαν αὐτῷ. Ἔγεμον δ' οὗτοι πολλῶν καρπῶν καί εὐτυχῆς διά τοῦτο ἐνομιζέτο· πολλά γάρ τάγαθά εἶχεν. Ὅντως δ' ὅμως δυστυχῆς ἦν· οἱ γάρ παῖδες αὐτοῦ ἐκ πολλοῦ χρόνου ἤριζον καί αἴτιοι μεγάλης δυστυχίας τῷ οἴκῳ ἦσαν.

Ἐπειδή δ' ὁ γέρον καί ἡ μήτηρ πρᾶοι ἦσαν πρὸς τοὺς παῖδας, οὗτοι τοὺς τε ἀγρούς οὐκ ἐθεράπευον καί ἐν ὁμοιοίᾳ οὐ διῆγον. Αἰσθανόμενος δ' ὁ γέρον τό τέλος τοῦ βίου ἐγγύς λέγει τοῖς παισίν· «ἜΩ παῖδες, ἕως μὲν ὑγιῆς ἦν, μετὰ πολλοῦ καί μεγάλου πόνου τοὺς ἀγρούς ἐθεράπευον καί

* Εννοείται το κείμενο του αντίστοιχου κεφαλαίου του βιβλίου των Αρχαίων Ελληνικών

πολλά τάγαθά εἶχομεν. Νῦν δ' αἰσθάνομαι τό τέλος τοῦ βίου ἐγγύς. Ἐν τοῖς ἀγροῖς μέγαν θησαυρόν ἔχω. Ἐάν τούτους θεραπεύσητε, εὐρήσετε τόν θησαυρόν». [...]

Αναγνωστικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, Γ. Ζούκη

Τα παιδιά του γεωργού

Κάποιος γεωργός είχε πολλά κτήματα και πολλά αμπέλια· εκεί υπήρχαν πολλοί και μεγάλοι κήποι. Αυτοί ήταν γεμάτοι με πολλούς καρπούς και εξαιτίας αυτού θεωρούνταν ευτυχισμένοι· είχε πολλά αγαθά. Στην πραγματικότητα όμως ήταν δυστυχισμένοι. Τα παιδιά του εδώ και πολύ καιρό τσακώνονταν και ήταν υπεύθυνα για τη μεγάλη στενοχώρια του σπιτικού τους.

Επειδή όμως ο ηλικιωμένος και η μητέρα ήταν ήπιοι απέναντι στα παιδιά, αυτοί δεν φρόντιζαν τα κτήματα και δεν ζούσαν με ομόνοια. Αισθανόμενος όμως ο ηλικιωμένος ότι το τέλος της ζωής του είναι κοντά λέει στα παιδιά: «Παιδιά, ωσότου ήμουν υγιής, φρόντιζα με πολύ και μεγάλο κόπο τα κτήματα και είχαμε πολλά αγαθά. Τώρα όμως αισθάνομαι ότι το τέλος της ζωής μου πλησιάζει. Στα κτήματα έχω μεγάλο θησαυρό. Εάν τα φροντίσετε, θα βρείτε τον θησαυρό».

4. Να εντοπίσεις τα δέκα (10) μέρη του λόγου στο παρακάτω κρυπτόλεξο:

Φ	Ω	Ρ	Π	Ρ	Ο	Θ	Ε	Σ	Η	Ν	Ω
Σ	Ε	Η	Υ	Ο	Κ	Χ	Ξ	Θ	Θ	Ο	Μ
Ε	Π	Μ	Υ	Ε	Δ	Α	Δ	Ι	Ο	Α	Ο
Π	Ι	Α	Α	Γ	Ο	Π	Π	Κ	Ι	Σ	Ε
Ι	Θ	Α	Ρ	Θ	Ρ	Ο	Ι	Μ	Π	Υ	Π
Ρ	Ε	Λ	Ρ	Δ	Α	Τ	Υ	Μ	Μ	Ν	Ι
Ρ	Τ	Ζ	Ι	Ο	Σ	Ν	Ψ	Ε	Β	Δ	Φ
Η	Ο	Η	Ι	Α	Ω	Ο	Α	Τ	Β	Ε	Ω
Μ	Ω	Δ	Ι	Τ	Ε	Χ	Α	Ο	Ν	Σ	Ν
Α	Φ	Σ	Ν	Δ	Ω	Ο	Υ	Χ	Α	Μ	Η
Υ	Υ	Α	Θ	Λ	Ο	Λ	Η	Η	Γ	Ο	Μ
Ο	Μ	Π	Η	Θ	Ο	Κ	Α	Χ	Π	Σ	Α

5^ο Κεφάλαιο: Τα ομαδικά παιχνίδια στην αρχαία Ελλάδα

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Ἔτερα παίγνια τῶν πολλῶν ἦσαν ἡ χαλκῆ μυῖα (εἷς τῶν παίδων ἐκάλυπτε σουδαρίῳ τούς ὀφθαλμούς καί ἐπειρᾶτο εὐρίσκειν τούς περί αὐτόν ἐτέρους) καί τό ζατρίκιον, ὃ ἠρείδετο ἐπί τῆ σκέψει.

.....

.....

.....

.....

2. **Να αντιστοιχίσεις** τις αρχαιοελληνικές λέξεις της **Α΄ Στήλης** του Πίνακα με τις ετυμολογικά συγγενείς τους νεοελληνικές λέξεις της **Β΄ Στήλης**. **Μπορείς να σκεφτείς** και άλλες της νέας ελληνικής που συγγενεύουν με τις συγκεκριμένες λέξεις του κειμένου;

Α΄ Στήλη	Β΄ Στήλη
1. παίγνια	α. σύσκεψη
2. ἐκάλυπτε	β. πειραματικός
3. ἐπειρᾶτο	γ. ετερότητα
4. ἐτέρους	δ. ανακάλυψη
5. σκέψει	ε. παιχνίδι

3. **Αφού μελετήσεις** με προσοχή τη θεωρία του βιβλίου σου για το άρθρο, **να συμπληρώσεις τα κενά** των παρακάτω προτάσεων.

- α. Στην αρχαία ελληνική, όπως και στη νέα ελληνική, το άρθρο έχει γένη: αρσενικό, και αριθμούς: τον και τον πληθυντικό.
- β. Στην αρχαία ελληνική, το άρθρο έχει πτώσεις. Η πτώση που δεν έχει την ίδια μορφή στη νέα ελληνική, είναι η, η οποία έχει ένα σημάδι που λέγεται
- γ. Η γενική και η δοτική του άρθρου και των δύο αριθμών και στα τρία γένη τονίζονται με
- δ. Η γενική πληθυντικού του άρθρου είναι και στα τρία γένη.
- ε. Η γενική και η δοτική του άρθρου και των δύο αριθμών είναι ίδια στο και το γένος.
- στ. Το άρθρο έχει τρεις πτώσεις (ονομαστική,, κλητική) και στους δύο
- ζ. Στη νέα ελληνική, τη πτώση την αποδίδουμε χρησιμοποιώντας την πτώση του ουσιαστικού στον αριθμό που βρίσκεται, βάζοντας μπροστά μία από τις: με,, για,, από.

4. Να συμπληρώσεις τα κενά του Πίνακα με την κλίση του άρθρου στα τρία γένη.

Ενικός αριθμός			
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική	ὁ	ἡ	τό
Γενική		τῆς	
Δοτική			τῷ
Αιτιατική			
Κλητική		–	

Πληθυντικός αριθμός			
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομαστική			
Γενική		τῶν	
Δοτική			τοῖς
Αιτιατική			
Κλητική	–		

5. Να αντιστοιχίσεις το άρθρο της Α' Στήλης με την πτώση που βρίσκεται στη Β' Στήλη.

Α' Στήλη	Β' Στήλη
1. τοῦ	α. αιτιατική ενικού, αρσενικό γένος
2. τῷ	β. γενική πληθυντικού
3. τό	γ. δοτική πληθυντικού, αρσενικό γένος
4. τόν	δ. γενική ενικού, αρσενικό γένος
5. τά	ε. δοτική πληθυντικού, θηλυκό γένος
6. τῶν	στ. αιτιατική ενικού, ουδέτερο γένος
7. τοῖς	ζ. αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό γένος
8. ταῖς	η. κλητική
9. τάς	θ. δοτική ενικού, ουδέτερο γένος
10. τούς	ι. αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό γένος
11. (ῶ)	ια. ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο γένος

6. Στην καθημερινότητά σου, αρκετές φορές θα έχεις ακούσει εκφράσεις που δε γνωρίζεις ότι είναι στην αρχαία ελληνική και μάλιστα περιέχουν δοτική! **Να αντιστοιχίσεις** τις εκφράσεις της **Α΄ Στήλης** με τη σημασία τους στη **Στήλη Β΄**.

Α΄ Στήλη	Β΄ Στήλη
1. ἐν ὀλίγοις	α. στον κατάλληλο χρόνο
2. ἐν ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ	β. σε καιρό πολέμου
3. ἰδίους ὄμμασι	γ. με την εμφάνισή του/της
4. ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ	δ. για παράδειγμα
5. ἐν καιρῷ πολέμου	ε. στη συνέχεια
6. ἅμα τῇ ἐμφανίσει	στ. με τα ίδια μου τα μάτια
7. ἐν ἀναμονῇ	ζ. σε κίνηση
8. ἐπί παραδείγματι	η. με λίγα λόγια
9. ἐν συνεχείᾳ	θ. σε αναμονή
10. ἐν κινήσει	ι. με μεγάλη ταχύτητα/ με γρήγορη ματιά

6° Κεφάλαιο: Οι νέοι στην περσική κοινωνία

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Οἱ δέ ἔφηβοι καί κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνητικοῖς ὄπλοις. Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην καί σωφροσύνην· διδάσκουσι δέ καί ἐγκράτειαν γαστροῦ καί ποτοῦ·

.....

.....

.....

.....

2. **Να αντιστοιχίσεις** τα άρθρα της **Α΄ Στήλης** με τη σωστή πτώση του ουσιαστικού της **Β΄ Στήλης**.

Α΄ Στήλη	Β΄ Στήλη
τά	γυμνασίῳ
ῶ	ἄρκτον
τῆς	στρατηγοῖς
τῷ	φυτά
τόν	ἄμπελοι
τήν	γροῖφε
αἱ	περιόδου
τοῖς	νεανίσκον

3. **Να συμπληρώσεις** τις καταλήξεις και να προσθέσεις τους τόνους και τα πνεύματα όπου χρειάζεται.

α. της ηπειρ...	στ. ταις κιβωτ...
β. τοις βωμ...	ζ. τη διαλεκτ...
γ. τα φυλλ...	η. ω λιθ...
δ. των στρατ...	θ. αι καμηλ...
ε. τον θανατ...	ι. τους ρυθμ...

4. Να μεταφέρεις τα παρακάτω ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

τῶν γυμνασίων		(ῶ) λόγοι	
τῇ τάφρῳ		τό μουσεῖον	
τοῖς οἴστροις		τάς ἀβύσσους	
ἡ εἴσοδος		τόν στοῖχον	
τοῦ βωμοῦ		ταῖς ἀμπέλους	
τούς κόσμους		τῷ ὀφθαλμῷ	

5. Ώρα για παιχνίδι! Προσπάθησε **να ενώσεις** τα ουσιαστικά που υπάρχουν στην αριστερή στήλη με την εικόνα τους στη δεξιά. Στη συνέχεια, **διάλεξε** τρία από αυτά και **κλίνε** τα στους δύο αριθμούς.

α. ὁ ἵππος	1.	
β. ἡ ἄρκτος	2.	
γ. ἡ ἔλαφος	3.	
δ. ἡ κάμηλος	4.	
ε. ὁ λαγῶς	5.	
στ. ὁ γρῦλος	6.	
ζ. τό ὄρνεον	7.	
η. ὁ ἀστακός	8.	
θ. ὁ χοῖρος	9.	

6. Μπορείς να βρεις από ποια ονόματα - ουσιαστικά ή επίθετα - παράγονται τα παρακάτω ρήματα:

Ρήμα	Ουσιαστικό	Επίθετο
εὐδαιμονῶ		
φονεύω		
παιδεύω		
εὐεργετῶ		
ποικίλλω		
θαρρύνω		
πολιτεύω		
δικάζω		
μηκύνω		
δαπανῶ		
ὀπλίζω		

7^ο Κεφάλαιο: Οι αταξίες των παιδιών στην αρχαία Ελλάδα

Οι ασκήσεις μου

- 1. Να αντιγράψεις** την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

...τά δέ τῶν ἤδη νεανισκευομένων ἀδικήματα πολλάκις ὑπερφυᾶ γίνεται καί σχέτλια, ἀμετρία γαστρος καί κλοπαί πατρώων χρημάτων καί κύβοι καί κῶμοι καί πότοι [...]. οὐκοῦν τὰς τούτων ὀρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν καί κατέχειν προσῆκεν.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 2. Να αντιστοιχίσεις** τις αρχαιοελληνικές λέξεις της **Α΄ Στήλης** του Πίνακα με τις ετυμολογικά συγγενείς τους νεοελληνικές λέξεις της **Β΄ Στήλης**. Μπορείς να σκεφτείς και άλλες της νέας ελληνικής που συγγενεύουν με τις συγκεκριμένες λέξεις του κειμένου;

Α΄ Στήλη	Β΄ Στήλη
1. κλοπαί	α. νεαρός
2. κατέχειν	β. δίκαιος
3. ἀδικήματα	γ. συμμετρία
4. νεανισκευομένων	δ. κλοπιμαία
5. ἀμετρία	ε. κατοχή

- 3. Οι ακόλουθες προτάσεις έχουν όλες αττική σύνταξη: Σε περίπτωση που κάποια δεν έχει, μπορείς να την μετατρέψεις:**

α. Ταῦτα καλά ἐστι.

β. Τά παιδιά παίζουσιν.

γ. Πάντα τά δίκαια καλά ἐστι.

δ. Τά ἴχνη φανερά ἐστι.

- 4. Να συμπληρώσεις** τις ακόλουθες προτάσεις, **αφού πρώτα κάνεις επανάληψη τη θεωρία του συντακτικού** στην Ενότητα 7 του βιβλίου σου.
- α.** Οι κύριοι όροι μιας πρότασης είναι το και το
- β.** Το Κατηγορήμα μπορεί να είναι ή
- γ.** Οι μορφές που έχει το Περιφραστικό Κατηγορήμα είναι τρεις:
- i. ρήμα +
- ii. ρήμα + ή δύο
- iii. ρήμα + + του αντικειμένου.
- δ.** Οι βασικοί όροι μιας πρότασης, είναι το, το ρήμα και το
- ε. Το υποκείμενο δηλώνει:**
 Αυτόν που μία ενέργεια.
 Αυτόν που μία ενέργεια.
 Ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα που βρίσκεται σε μία
- στ. Το υποκείμενο μπορεί να είναι (τι μέρος του λόγου;). Βρες την απάντηση σύμφωνα με τις λέξεις που έχουν έντονη γραφή.**
 (Οἱ θεοὶ λέγουσιν).
 (Πολλοὶ θαυμάζουσιν τόν ναόν).
 (Ἐγὼ κελεύω τόν σόν θάνατον).
 (Οἱ Τριάκοντα ἦσαν τύραννοι).
 Μετοχή (Καί οἱ κρίνοντες κρίνονται).
 Απαρέμφατο (Χρή τούς φίλους εὐεργετεῖν).
- ζ.** Το υποκείμενο του ρήματος μπαίνει σε πτώση και απαντάει στην ερώτηση
- η.** Το υποκείμενο συμφωνεί με το ρήμα σε και σε
- θ.** Αττική σύνταξη έχουμε όταν το υποκείμενο είναι σε αριθμό γένους και το ρήμα βρίσκεται σε γ' πρόσωπο αριθμού.
- 5. Στις παρακάτω προτάσεις, να υπογραμμίσεις το ρήμα και να κυκλώσεις το υποκείμενο. Στη συνέχεια να χρωματίσεις τις προτάσεις με την αττική σύνταξη.**
- α.** Οἱ Ἀθηναῖοι ἔσκαψαν τά τείχη.
- β.** Τά μακρά τείχη καί τά περί τόν Πειραιᾶ καθηρέθη (Γκρεμίστηκαν τα μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά).
- γ.** Σύ φυλάττεις τά ὄπλα.
- δ.** Ὁ Πάτροκλος θαυμάζει τήν τέχνην.
- ε.** Τά ἄνθη ἀκμάζει.
- στ.** Ἐγὼ λήγω τήν μάχην.
- ζ.** Τά παιδιά παίζει.
- η.** Τά ψηφίσματα ἐξ ἐκείνης τῆς βουλῆς [...] ἐπί καταλύσει τοῦ δήμου τοῦ ὑμετέρου ἅπαντα ἐγένετο (Όλα ανεξαιρέτως τα ψηφίσματα εκείνης της βουλής έγιναν με σκοπό την κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος).
- 6. Τι μέρος του λόγου** μπορεί να είναι το υποκείμενο;

7. Να υπογραμμίσεις το υποκείμενο και **να κυκλώσεις** το κατηγορήμα στις παρακάτω προτάσεις. Στη συνέχεια, δίπλα σε κάθε πρόταση **να γράψεις τη μορφή** που έχει το κατηγορήμα.

- α. Σύ Ἕλλην εἶ (= εἶσαι).
- β. Μή θορυβεῖτε.
- γ. Τίς εἶ; (= ποιος εἶσαι;)
- δ. Οἱ διδάσκαλοι ἔφυγον.
- ε. Οὔτοι λέγουσιν ψεύδη.
- στ. Σύ μὲν παιδείας ἐπιθυμεῖς.
- ζ. Ἐνταῦθα (= στο ἴδιο σημεῖο) ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα.
- η. Ἀγησίλαος ἐκέλευσε (= διέταξε) τοὺς στρατιώτας.
- θ. Ὁ ἀνὴρ φιλομαδέστατος ἦν (= ο ἄνδρας ἦταν πολύ φιλομαθής).
- ι. Ὁ δέ ἔλαβε τό μετάλλιον.

Βρες το ρήμα
και το
υποκείμενο

Βρες το
υποκείμενο και το
κατηγορημα

3^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΕΣ8^ο Κεφάλαιο: Στην πόλη των Κελαινών, στη μακρινή Φρυγία

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** το παρακάτω χωρίο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Ἐνταῦθα Κύρω βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐδήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων·

.....

.....

.....

.....

2. **Συνδυάζοντας** τα παρακάτω πρωτότυπα ουσιαστικά με μία από τις καταλήξεις που σου δίνονται, **να γράψεις** τα παράγωγα επίθετα που προκύπτουν στον Πίνακα που ακολουθεί. Στη συνέχεια, **να τα κατατάξεις** στην κατηγορία που ανήκουν (ανήκει στην πρωτότυπη λέξη, δηλώνει ύλη ή χρώμα, δηλώνει τον κατάλληλο για την πρωτότυπη λέξη).

Α. Πρωτότυπα ουσιαστικά
οὐρανός, τύπος, κρίσις, ποταμός, ὕαλος, μήτηρ, πηγή, γέλως

Β. Παραγωγικές καταλήξεις
-ιος, -αῖος, -οιος, -ικός, -ιμος, -ινος

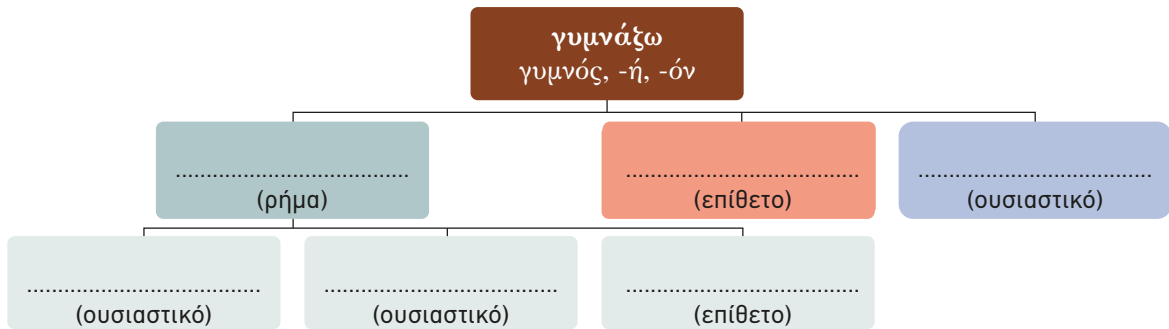

Πρωτότυπο Ουσιαστικό	Κατάληξη	Παράγωγο Επίθετο	Κατηγορία Παράγωγου Επιθέτου

3. Με ποιες λέξεις του κειμένου μας είναι **ετυμολογικά συγγενείς** οι παρακάτω νεοελληνικές λέξεις.
- περιουσία →
 - έφιππος →
 - πηγάδι →
 - κάτοικος →
 - ευδαιμονία →
 - βούληση →
 - βασίλισσα →
 - θήραμα →

4. α) Στο κείμενό μας συνάντησες τον τύπο «**γυμνάσαι**», ο οποίος παράγεται από το ρήμα γυμνάζω. **Συμπλήρωσε** το παρακάτω διάγραμμα με τη βοήθεια του Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής.

β) **Ενεργοποίησε** τη φαντασία σου και **δημιούργησε** μία ιστορία, χρησιμοποιώντας όσες περισσότερες λέξεις μπορείς από το διάγραμμα.

5. **Να κλίνεις** το ρήμα εἰμί στην Οριστική του Ενεστώτα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Στο απόσπασμα που ακολουθεί **να συμπληρώσεις τα κενά** με τον κατάλληλο τύπο της Οριστικής Ενεστώτα του ρήματος εἰμί. Οι επιτονισμένες λέξεις και η νεοελληνική απόδοση θα σε βοηθήσουν να επιλέξεις το σωστό ρηματικό πρόσωπο.

ἴσως δέ τοι καί **δίκαιόν** ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. **ὕμεῖς** γάρ στρατηγοί, ὕμεῖς ταξίαρχοι καί λοχαγοί· καί ὅτε εἰρήνη ἦν, ὕμεῖς καί χρήμασι καί τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καί νῦν τοίνυν ἐπεὶ **πόλεμός**, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτούς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καί προβουλεύειν τούτων καί προπονεῖν, ἣν που δέη.

Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις (3.1.37)

Που σημαίνει:

Ἴσως μάλιστα είναι δίκαιο να τους ξεπερνάτε στο θάρρος. Γιατί εσείς είστε στρατηγοί, εσείς ταξίαρχοι και λοχαγοί. Και όταν ήταν ειρήνη, εσείς πλεονεκτούσατε στους μισθούς και στις τιμές σε σχέση με αυτούς. Και τώρα λοιπόν που είναι πόλεμος, πρέπει να το θεωρείτε χρέος σας να είστε καλύτεροι από τους στρατιώτες και να προνοείτε για το καλό τους και να προσπαθείτε πολύ, όποτε παρουσιάζεται ανάγκη.

7. Στο παρακάτω κρυπτόλεξο **να εντοπίσεις** επτά (7) χαρακτηριστικά του ρήματος.

A	O	M	Ω	Π	Ψ	K	E	Ξ	Φ	E	B
A	O	Υ	Ε	I	E	B	H	I	I	N	M
E	Υ	A	P	Υ	Φ	K	Γ	O	X	E	E
T	M	E	Ω	Ψ	Υ	A	E	P	Ω	P	Σ
X	E	Π	E	Φ	M	Φ	Υ	I	P	Γ	H
O	E	Υ	K	T	I	K	H	Σ	O	H	Υ
A	H	Υ	H	H	E	O	M	T	Γ	T	I
A	O	P	I	Σ	T	O	Σ	I	Λ	I	H
E	A	N	Δ	Z	H	X	Φ	K	Ψ	K	H
I	Θ	I	A	O	H	Φ	N	H	H	H	Γ
A	Π	A	P	E	M	Φ	A	T	O	K	Γ
Π	B	O	M	E	Λ	Λ	O	N	T	A	Σ

8. Στις ακόλουθες προτάσεις **να κυκλώσεις** τα ρήματα και **να υπογραμμίσεις** τα υποκείμενα.

- α. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει Κῦρος.
- β. Ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός.
- γ. Αἱ δέ πηγαί εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων.
- δ. Ἐνταῦθα οἱ πολέμοι ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς.
- ε. Μαρσύας ποταμός ἐστὶ τῆς Φρυγίας.
- στ. Τοῦ δέ Μαρσίου τό εὐρός ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.
- ζ. Γυμνάζει Κῦρος ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους.
- η. Μαρσύας ποταμός ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον.
- θ. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ βασίλεια.
- ι. Ὁ ποταμός ὑπεχώρησε.

9. Στις ακόλουθες προτάσεις **να εντοπίσεις** το υποκείμενο και το κατηγορημα. Στη συνέχεια, **να σημειώσεις** σε ποια πτώση είναι τα υποκείμενα, τα αντικείμενα και/ή τα κατηγορούμενα.

- α. Ἐθεώρει δέ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος.
- β. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ (= στον στρατό) ἀπέδωκε Κῦρος μισθόν.
- γ. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος τοὺς βαρβάρους (= Ο Κῦρος επιθεώρησε τα βαρβαρικά τμήματα).
- δ. Εἶχε δέ ἡ Κίλισσα φυλακὴν (= Η βασίλισσα της Κιλικίας είχε γύρω της φρουρά)..
- ε. Ἦσαν δ' οὗτοι ὀπλίται.
- στ. Σύννεσις ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλά.
- ζ. Ἐκεῖνος ἄγρια θηρία ἐδήρευεν.
- η. Κῦρος τοὺς στρατηγούς συνεκάλεσε.
- θ. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν (= Ο Κῦρος τον κατέστρεψε και πυρπόλησε τα ανάκτορα).
- ι. Οἱ δέ ἐκκλησίαν ἐποίησαν (= Αυτοί συγκάλεσαν συνέλευση).

9^ο Κεφάλαιο: Η δίκη του Σωκράτη

Οι ασκήσεις μου

1. α) **Να αντιγράψεις** την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Ἦ ἄριστε ἀνδρῶν, χρημάτων οὐκ αἰσχύνῃ ἐπιμελούμενος ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται οὐκ ἐπιμελῆ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητήσῃ καὶ φῆ ἐπιμελεῖσθαι αὐτόν ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω.

.....

.....

.....

.....

- β) **Μπορείς να εντοπίσεις** τα Υποκείμενα/ Αντικείμενα των παραπάνω υπογραμμισμένων ρημάτων; Μην ξεχνάς ότι κάποια μπορεί να εννοούνται!

- φροντίζεις (Υποκείμενο) → (Αντικείμενο) →
- ἐξετάσω (Υποκείμενο) → (Αντικείμενο) →

2. **Να αντιστοιχίσεις** τους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας της πρώτης στήλης με τη γραμματική τους αναγνώριση στη δεύτερη στήλη. Δύο στοιχεία της δεύτερης στήλης περισσεύουν.

Προσωπική αντωνυμία
1. ἐμοί
2. ἐμοῦ, μου
3. ὑμεῖς
4. σέ, σε
5. ὑμῶν
6. σφίσι
7. οἱ
8. ἡμῖν

Γραμματική αναγνώριση
α. δοτική πτώση, πληθυντικού αριθμού, α' πρόσωπο
β. αιτιατική πτώση, ενικού αριθμού, β' πρόσωπο
γ. αιτιατική πτώση, ενικού αριθμού, α' πρόσωπο
δ. γενική πτώση, πληθυντικού αριθμού, β' πρόσωπο
ε. ονομαστική πτώση, πληθυντικού αριθμού, α' πρόσωπο
στ. δοτική πτώση, ενικού αριθμού, α' πρόσωπο
ζ. γενική πτώση, ενικού αριθμού, α' πρόσωπο
η. δοτική πτώση, πληθυντικού αριθμού, γ' πρόσωπο
θ. ονομαστική πτώση, πληθυντικού αριθμού, β' πρόσωπο
ι. δοτική πτώση, ενικού αριθμού, γ' πρόσωπο

3. Να μεταφέρεις τα παρακάτω ρήματα στον Μέλλοντα και στον αντίθετο αριθμό από αυτόν που βρίσκονται:

1. διαλύομεν →
2. παρακωλύει →
3. στρατεύετε →
4. χορεύω →
5. ἀπολύετε →
6. θύεις →
7. φυτεύουσι(ν) →
8. ἀκούεις →
9. ἵππεύει →
10. κελεύουσι(ν) →

4. Σχημάτισε τους Μέλλοντες των παρακάτω ρημάτων στη **Στήλη Α΄** και στη συνέχεια **αντιστοίχισέ τους** με το υποκείμενο που τους ταιριάζει από τη **Στήλη Β΄**. Τα στοιχεία της **Β΄ Στήλης** μπορούν να χρησιμοποιηθούν παραπάνω από μία φορές.

Ρηματικός τύπος	Στήλη Α΄ (Μέλλοντας)	Στήλη Β΄ (Υποκείμενο)
βραβεύουσιν →		α. ἡμεῖς
ἀριστεύετε →		β. οὗτος, αὕτη, τοῦτο
βουλευόμεν →		γ. ἡμεῖς
κινδυνεύω →		δ. οὗτοι, αὗται, ταῦτα
τοξεύεις →		ε. ἐγώ
βασιλεύετε →		στ. σύ
παύομεν →		
κινδυνεύει →		

5. Να επιλέξεις τον σωστό τύπο για καθένα από τα παρακάτω ζητούμενα:

- α.** ἀποταμιεύω, γ΄ ενικό μέλλοντα →
 i. ἀποταμιεύει ii. ἀποταμιεύσει iii. ἀποταμιεύουσι
- β.** κολακεύω, β΄ πληθυντικό μέλλοντα →
 i. κολακεύεις ii. κολακεύετε iii. κολακεύσετε
- γ.** ἰδρῶ, α΄ πληθυντικό ενεστώτα →
 i. ἰδρῶμεν ii. ἰδρῶσομεν iii. ἰδρῶσεμεν
- δ.** καταλύω, γ΄ πληθυντικό μέλλοντα →
 i. καταλύουσιν ii. καταλύσοσιν iii. καταλύσουσιν
- ε.** φονεύω, β΄ ενικό μέλλοντα →
 i. φονεύσεις ii. φονέψεις iii. φονεύεις

6. Να συμπληρώσεις τα κενά των προτάσεων με την κατάλληλη λέξη από την παρένθεση, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, όπου χρειάζεται. Να έχεις το νου σου ότι κάποιες λέξεις στην παρένθεση περισσεύουν:

(πραγματεύομαι, πρακτικός, διαπράττω, διαπραγματεύομαι, πραγματογνώμονας, άπρακτος, εισπράττω, έμπρακτος)

- α.** Αλήθεια, τι το καινούριο βιβλίο που διαβάζεις;
- β.** Νομίζω πως έχω αποδείξει πολλές φορές την αφοσίωσή μου σε σένα, δεν υπάρχει λόγος να αμφιβάλεις.
- γ.** Ενδιαφέρομαι για την αγορά αυτού του σπιτιού αλλά θα ήθελα να λίγο την τιμή.
- δ.** Έχουμε πολύ θετικά σχόλια για το αποτέλεσμα της δουλειάς μας, ας συνεχίσουμε έτσι!
- ε.** Δεν ανταποκρίθηκαν στα αιτήματα της ομάδας, οπότε τα μέλη της γύρισαν
- στ.** Μετά από το ατύχημα χρειάστηκε να καλέσουμε για να εκτιμήσει το κόστος της ζημιάς.

10^ο Κεφάλαιο: Τίμων, ο φιλόσοφος

Οι ασκήσεις μου

1. Να αντιγράψεις την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

... Ὁ δ' οὖν φιλόσοφος καὶ φιλόκηπος ἦν σφόδρα καὶ ἰδιοπράγμων. [...] Ἦν δέ καὶ ὀξύς νοῆσαι καὶ διαμυκτηρίσαι· φιλογράμματός τε καὶ τοῖς ποιηταῖς μύθους γράφαι ἱκανός καὶ δράματα συνδιατιθέναι.

.....

.....

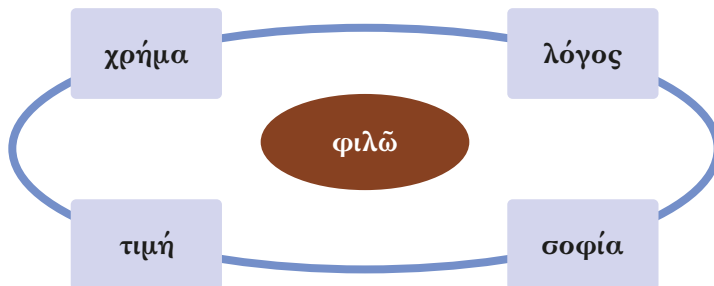
.....

.....

2. Να αντιστοιχίσεις τις αρχαιοελληνικές λέξεις της **Α' Στήλης** του Πίνακα με τις ετυμολογικά συγγενείς τους νεοελληνικές λέξεις της **Β' Στήλης**. **Μπορείς να σκεφτείς** και άλλες της νέας ελληνικής που συγγενεύουν με τις συγκεκριμένες λέξεις του κειμένου:

A' Στήλη	B' Στήλη
1. φησί	α. ευγένεια
2. γένος	β. προσποίηση
3. ποιήματα	γ. κατανόηση
4. ἔπη	δ. φήμη
5. νοῆσαι	ε. νήπιο

3. Να κατασκευάσεις σύνθετες λέξεις που να έχουν ως πρώτο συνθετικό το ρήμα **φιλῶ** και δεύτερο συνθετικό τα ουσιαστικά που σου δίνονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Δημιούργησε τις δικές σου προτάσεις

4. **Να συμπληρώσεις** τις ακόλουθες προτάσεις, αφού πρώτα κάνεις επανάληψη τη θεωρία του συντακτικού στην ενότητα 10 του βιβλίου σου.

- A. Κατηγορούμενο ονομάζεται το όνομα που αποδίδει στο..... ή στο..... μια...
..... και το εντάσσει σε μία.....
- B. Ως κατηγορούμενο μπορεί να χρησιμεύσει ένα.....αλλά και κάθε..... ή.....
όταν λειτουργούν ως ονόματα.
- Γ. Το ρήμα που συνδέει το υποκείμενο ή το αντικείμενο με το κατηγορούμενο ονομάζεται.....

5. **Να σχηματίσεις προτάσεις** με τη βοήθεια του συνδεδετικού ρήματος εἰμί, διαλέγοντας λέξεις και από τις δύο στήλες.

A' Στήλη		B' Στήλη
Ἄριστείδης	ἐστί	φύλαξ
Σωκράτης		νομοθέτης
ὁ κύων		δίκαιος
ὁ Σόλων		στρατηγός
ὁ Περικλῆς		φιλόσοφος
ὁ Σοφοκλῆς		ποιητής

6. **Να υπογραμμίσεις** τα κατηγορούμενα των παρακάτω προτάσεων και **να βρεις** το μέρος του λόγου στο οποίο ανήκουν.

- Ὁ δίκαιος ἐστί εὐδαίμων.
- Οἱ φύλακες ἦσαν τρεῖς.
- Ὁ στρατιώτης ἐστί ἀνδρεῖος.
- Φίλιππος κατέστη εὐεργέτης.
- Ἡ οἰκία ἐστί πλησίον.
- Ὁ παῖς ἐγένετο τηλικούτος. (Το παιδί έγινε τόσο μεγάλο στην ηλικία)
- Τό λακωνίζειν ἐστί φιλοσοφεῖν. (Το να λες λίγα λόγια είναι σοφία)

7. Με τη βοήθεια της απόδοσης να **υπογραμμίσεις τα κατηγορούμενα** που αποδίδουν τα χαρακτηριστικά του Δία.

Σκόπει δέ, εἰ μὴ πάσαις ταῖς ἔπωνυμίαις ταῖς τοῦ θεοῦ πρέπουσαν εὐρήσεις τὴν εἰκόνα· Ζεῦ γάρ μόνος θεῶν πατὴρ καὶ βασιλεὺς ἐπονομάζεται, Πολιεύς τε καὶ Ὀμόγνιος καὶ Φίλιος καὶ Ἐταιρεῖος, πρὸς δέ τούτοις Ἰκέσιός τε καὶ Ξένιος καὶ Ἐπικάρπιος [...]

Δίων ο Χρυσόστομος, Ολυμπιακός 75

Που σημαίνει:

Σκέψου, αν θα βρεις στην εικόνα (του αγάλματος) να ταιριάζουν όλες οι προσωνυμίες του θεού. Ο Δίας μόνο από τους θεούς ονομάζεται πατέρας και βασιλιάς, προστάτης των πόλεων, του γένους, της φιλίας, της συντροφικότητας, και επιπλέον προστάτης των ικετών, της φιλοξενίας, των καρπών.

Χτίσε έναν
τοίχο

Περιγραφή
Δία

4^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ11^ο Κεφάλαιο: Στο σπίτι του Ισχύμαχου

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** το παρακάτω χωρίο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα! Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, καί ἡ γυνή σοι συνέθνε καί συνηύχετο ταῦτά ταῦτα; Καί μάλα γ', ἔφη ὁ Ἰσχύμαχος, πολλά ὑπισχνουμένη μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς γενέσθαι οἷαν δεῖ, καί εὐδηλος ἦν ὅτι οὐκ ἀμελήσει τῶν διδασκομένων.

.....

.....

.....

.....

2. **Να αντιστοιχίσεις** τις ονοματοποιημένες λέξεις (**Στήλη Α'**) με τον τρόπο που σχηματίστηκαν (**Στήλη Β'**) με τη βοήθεια του λεξικού και της Γραμματικής σου.

Στήλη Α'

1. πάφλασμα
2. τιτίζω
3. βάρβαρος
4. μυκῶμαι
5. συρμός
6. κραυγάζω

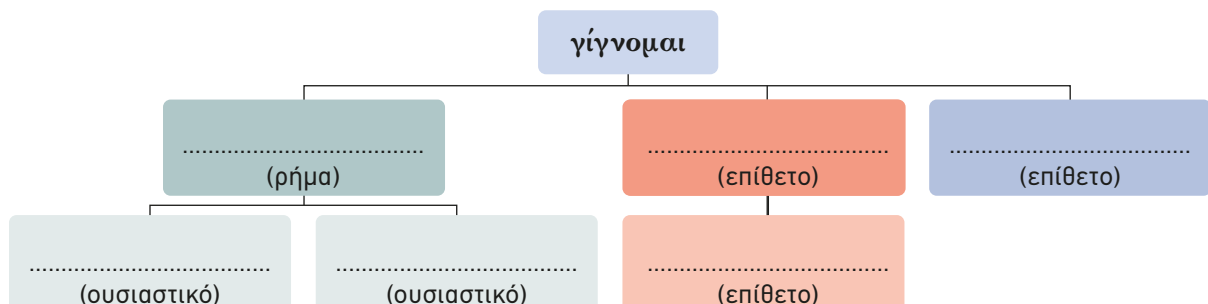
Στήλη Β'

- α. μίμηση φωνής ζώων
- β. μίμηση φωνής/επιφωνήματος
- γ. μίμηση φυσικού ήχου
- δ. μίμηση ήχου ενός αντικειμένου που κάνει θόρυβο

3. **Να βρεις** την κυριολεκτική και τη μεταφορική σημασία των παρακάτω λέξεων με τη βοήθεια του λεξικού της αρχαίας ελληνικής:

ἔαρ, σκληρός, δάκνω, χειμών, λιμὴν, ἀγρία, λατρεύω

4. **α)** Στο κείμενό μας συνάντησες τον τύπο «γενέσθαι», ο οποίος παράγεται από το ρήμα γίγνομαι. **Συμπλήρωσε** το παρακάτω διάγραμμα με τη βοήθεια του Λεξικού της αρχαίας ελληνικής.

β) Συμπλήρωσε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με ομόρριζες λέξεις του ρ. γίγνομαι.

- α. Το τριήμερο θα πάει στη του, τη Θεσσαλονίκη, για να δει τους γονείς του.
- β. Μου μίλησε με τρομερή και ένιωσα προσβεβλημένη.
- γ. Νοσηλεύεται στη Μονάδα Εντατικής Νοσηλείας
- δ. Σε δύο μέρες έχω Θα σας καλέσω όλους στο σπίτι μου!
- ε. Μετά το επιτυχές συνέδριο ευελπιστούμε σε μία συνεργασία.

5. Στα παρακάτω παραδείγματα **να επιλέξεις** τη σωστή απάντηση:

- α.** Το γ' ενικό πρόσωπο του ρ. θεραπεύω στην Οριστική Παρατατικού είναι:
 i. ἐθεράπευε ii. ἐθεραπεύομεν iii. θεραπεύει iv. ἐθεράπευσε
- β.** Το γ' πληθυντικό πρόσωπο του ρ. εἰμί στην Οριστική Παρατατικού είναι:
 i. ἦσθα ii. ἦσαν iii. εἰσί(ν) iv. ἐστέ
- γ.** Το α' πληθυντικό πρόσωπο του ρ. παραλύω στην Οριστική Αορίστου είναι:
 i. παραλύσομεν ii. παραλύσαμεν iii. ἐπαρελύσαμεν iv. παρελύσαμεν
- δ.** Το γ' πληθυντικό πρόσωπο του ρ. σκευάζω στην Οριστική Αορίστου είναι:
 i. σκεύασαν ii. ἐσκεύασαν iii. ἐσκεύαζον iv. ἐσκεύασε
- ε.** Το β' ενικό πρόσωπο του ρ. εἰμί στην Οριστική Παρατατικού είναι:
 i. εἶ ii. ἦν iii. ἦσθα iv. ἐστέ
- στ.** Το β' πληθυντικό πρόσωπο του ρ. διακόπτω στην Οριστική Παρατατικού είναι:
 i. διέκοπτε ii. διακόπτετε iii. διεκόπτετε iv. διηκόπτετε
- ζ.** Το α' ενικό πρόσωπο του ρ. ἀριστεύω στην Οριστική Αορίστου είναι:
 i. ἀρίστευσα ii. ἠρίστευσα iii. ἀρίστευον iv. ἠρίστευον
- η.** Το α' πληθυντικό πρόσωπο του ρ. δουλεύω στην Οριστική Αορίστου είναι:
 i. ἐδουλεύαμεν ii. ἐδουλεύσομεν iii. δουλεύσαμεν iv. ἐδουλεύσαμεν
- θ.** Το γ' πληθυντικό πρόσωπο του ρ. κρούω στην Οριστική Παρατατικού είναι:
 i. ἔκρουον ii. ἔκρουσαν iii. ἔκρουσον iv. ἔκρουαν

6. Στις προτάσεις που ακολουθούν **α) να εντοπίσεις το λάθος** που υπάρχει στο ρήμα και **β) να γράψεις τον σωστό τύπο** (θα σε βοηθήσει το Υποκείμενο της κάθε πρότασης).

Ἡ Ἀθηνᾶ τοῦτον ἰκέτευσας κατακρύψαι αὐτήν.

.....

Ἡ δέ παιδεία μέχρι τῶν ἐνηλίκων διετείνετε.

.....

Ἡμεῖς γάρ ἦν ἐλεύθεροι.

.....

Οὗτος τοῖς νέοις παιδείαν παρεῖχον.

.....

Οἱ πολῖται Φοῖβῳ ἐλάτρευες.

.....

7. Αφοῦ **σχηματίσεις** τους τύπους που ζητούνται σε κάθε παράδειγμα, **να τους εντοπίσεις** στο παρακάτω κρυπτόλεξο:

- α.** γ' ενικό πρόσωπο Οριστικής Παρατατικού του ρ. παιδεύω →
β. β' πληθυντικό πρόσωπο Οριστικής Παρατατικού του ρ. συμβουλεύω →
γ. α' ενικό πρόσωπο Οριστικής Αορίστου του ρ. ἰδρύνω →
δ. α' πληθυντικό πρόσωπο Οριστικής Αορίστου του ρ. κολακεύω →
ε. β' ενικό πρόσωπο Οριστικής Παρατατικού του ρ. πέμπω →
στ. γ' πληθυντικό πρόσωπο Οριστικής Αορίστου του ρ. ὀδεύω →

Σ	Ω	Φ	Δ	Ω	Κ	Γ	Ι	Ι	Υ	Α	Σ	Α	Ο
Υ	Ε	Α	Υ	Ω	Α	Μ	Ζ	Τ	Σ	Γ	Ζ	Μ	Ν
Ν	Κ	Ξ	Υ	Ε	Ε	Γ	Φ	Δ	Ο	Ω	Ι	Θ	Μ
Ε	Ο	Ε	Π	Ε	Μ	Π	Ε	Σ	Η	Ο	Ν	Η	Σ
Β	Λ	Ι	Ω	Δ	Ε	Υ	Σ	Α	Ν	Α	Ι	Ε	Υ
Ο	Α	Ο	Ι	Η	Ζ	Ψ	Ε	Φ	Ο	Λ	Ο	Π	Η
Υ	Κ	Υ	Η	Ε	Π	Μ	Ο	Ω	Α	Ο	Λ	Α	Ψ
Λ	Ε	Ζ	Υ	Τ	Τ	Ε	Η	Σ	Ξ	Ι	Η	Ι	Δ
Ε	Υ	Τ	Ι	Υ	Υ	Υ	Υ	Ξ	Η	Ρ	Ι	Δ	Ω
Υ	Σ	Η	Ω	Φ	Ε	Ρ	Ν	Λ	Λ	Ε	Υ	Ε	Ε
Ε	Α	Ω	Π	Ω	Δ	Φ	Υ	Ψ	Δ	Α	Π	Υ	Υ
Τ	Μ	Κ	Ι	Ι	Τ	Υ	Υ	Κ	Σ	Υ	Υ	Ε	Α
Ε	Ε	Ω	Ε	Ο	Ο	Υ	Θ	Ψ	Α	Ε	Ρ	Ν	Ζ
Α	Ν	Ι	Ο	Ι	Ψ	Χ	Τ	Τ	Β	Ο	Ι	Ρ	Τ

8. Στις ακόλουθες προτάσεις **να εντοπίσεις** το υποκείμενο και το κατηγορήμα.
- α. Αὐτός ἐπαίδευσε τήν γυναῖκα.
 - β. Ἐκείνη τά βέλτιστα ἔμαθε.
 - γ. Ἡ γυνή οὐκ ἀμελήσει τῶν διδασκομένων.
 - δ. Οἱ θεοί ἐποίησαν ἵππους, βοῦς καί πρόβατα.
 - ε. Ἐγώ ἐδίδασκον αὐτήν ὥσπερ νῦν σοι λέγω (=Εγώ τη δίδαξα όπως ακριβώς στα λέω).
 - στ. Αὕτη ἀγαθήν ψυχὴν ἔχει.
 - ζ. Ἐγώ ὅμως σοι διηγῆσομαι τήν ἀλήθειαν.
 - η. Ἰσχύμαχος καί θεοὺς καί φίλους καί τήν πόλιν τιμᾷ.
 - θ. Τόν μὲν ἵππον ὁ παῖς προάγει εἰς ἀγρόν (=Ο υπηρέτης οδηγεί το άλογό μου πριν από μένα στο χωράφι).
 - ι. Τό ψεῦδος οὐκ ἐστὶ ἀληθές.

12^ο Κεφάλαιο: Οι αρετές της γυναίκας

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** τις παρακάτω περιόδους στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

[...] πλοῦτον δέ γυναικός αἰρεῖσθαι (τόν ἄνδρα) μέν πρό ἀρετῆς ἢ γένους ἀφιλότιμον (ἐστί) κάνελεύθερον, ἀρετῆ δέ καί γένει προσόντα φεύγειν ἀβέλτερον (ἐστί). [...] ἀνδρί δέ πλουσίας ἢ καλῆς οὐ προσήκει μηδέ τήν γυναῖκα ποιεῖν ἄμορφον ἢ πενιχράν, ἀλλ' (προσῆκει) ἑαυτόν ἐγκρατεῖα καί φρονήσει καί τῷ μηδέν ἐκπεπληχθαι τῶν περι ἐκείνην ἴσον παρέχειν καί ἀδούλωτον.

.....

.....

.....

.....

2. **Να αντιστοιχίσεις** τις αρχαιοελληνικές λέξεις της **Α΄ Στήλης** του Πίνακα με τις ετυμολογικά συγγενείς τους νεοελληνικές λέξεις της **Β΄ Στήλης**. **Μπορείς να σκεφτείς** και άλλες της νέας ελληνικής που συγγενεύουν με τις συγκεκριμένες λέξεις του κειμένου;

Α΄ Στήλη	Β΄ Στήλη
1. ἀρετῆς	α. πλουσιοπάροχα
2. ἴσον	β. ενάρετος
3. πλοῦτον	γ. πολύτιμος
4. ἀφιλότιμον	δ. ποίημα
5. ποιεῖν	ε. ισορροπία

3. **Να συμπληρώσεις** την τελευταία στήλη του κάθε Πίνακα, βάζοντας το κάθε επίθετο στην πτώση που ζητείται.

Επίθετο	Ζητούμενη πτώση	
σοφός	γενική ενικού, αρσενικό γένος	
νέος	δοτική ενικού, αρσενικό γένος	
φιλότιμος	αιτιατική ενικού, αρσενικό γένος	
μικρός	κλητική ενικού, αρσενικό γένος	

Επίθετο	Ζητούμενη πτώση	
βάνανσος	γενική πληθυντικού, αρσενικό γένος	
ἀθάνατος	δοτική πληθυντικού, αρσενικό γένος	

Επίθετο	Ζητούμενη πτώση	
φαιδρά	δοτική ενικού, θηλυκό γένος	
δαρραλέα	γενική ενικού, θηλυκό γένος	
σεμνή	αιτιατική ενικού, θηλυκό γένος	
δικαία	γενική πληθυντικού, θηλυκό γένος	
βάρβαρος	δοτική πληθυντικού, θηλυκό γένος	
ἀθάνατος	αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό γένος	

Επίθετο	Ζητούμενη πτώση	
φιλότιμον	γενική ενικού, ουδέτερο γένος	
νέον	δοτική ενικού, ουδέτερο γένος	
καλόν	αιτιατική ενικού, ουδέτερο γένος	
δίκαιον	ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο γένος	
μικρόν	γενική πληθυντικού, ουδέτερο γένος	
ἀθάνατον	δοτική πληθυντικού, ουδέτερο γένος	

Εντοπίζω στο κρυπτόλεξο τα δευτερόκλιτα επίθετα

Κρυπτόλεξο για τα δευτερόκλιτα επίθετα

Αντιστοίχιση επιθέτων β' κλίσης

4. Να μεταφέρεις τις παρακάτω προτάσεις στον άλλο αριθμό.

α. Οί Ἀθηναῖοι πέμπουσιν τά ξύλινα δῶρα.

.....

β. Ὁ νέος ἔσπειρε τόν ἄγονον ἀγρόν.

.....

γ. Ὑμεῖς κόπτετε τό ὠραῖον κρίνον (ουδ.).

.....

δ. Ἡμεῖς θαυμάζομεν τούς γενναίους λοχαγούς.

.....

5. Να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου που βρίσκεται στην παρένθεση.

α. Ὁ πατήρ (ο πατέρας) ἀναγκάζει τόν _____ (φιλότιμος) νεανίαν μανθάνειν τούς νόμους.

β. Οἱ _____ (λογικός) Ἀθηναῖοι τειχίζουσιν τήν πόλιν.

γ. Ἡμεῖς _____ (γενική πληθυντικού του ουδέτερου γένους του πονηρός) ἔργων ἀπέχομεν.

δ. Οἱ Πέρσαι κατασκευάζουσιν _____ (αιτιατική πληθυντικού του θηλυκού γένους του κρυφός) ὁδοῦς.

ε. Θεμιστοκλῆς θαυμάζει τούς _____ (ἔνδοξος) στρατηγούς.

στ. Τῷ _____ (δίκαιος) ἀνθρώπῳ παρά τῶν θεῶν δῶρα γίγνεται.

6. Αφού βρεις τα λάθη στους ακόλουθους τύπους επιθέτων, όπου υπάρχουν, **να τα διορθώσεις**.**Γενική ενικού**

- του επιθέτου σοφός στο θηλυκό γένος είναι σοφῆ
- του επιθέτου δίκαιος στο αρσενικό γένος είναι δικαίῳ
- του επιθέτου ἀγαθός στο ουδέτερο γένος είναι ἀγαθοῦ
- του επιθέτου στερεός στο θηλυκό γένος είναι στερεῆς

Δοτική ενικού

- του επιθέτου ἄφθονος στο θηλυκό γένος είναι ἄφθονη
- του επιθέτου ἄγονος στο θηλυκό γένος είναι ἄγονη
- του επιθέτου βάνασος στο αρσενικό γένος είναι βάνασο
- του επιθέτου ἔνδοξος στο ουδέτερο γένος είναι ἐνδόξῳ

Δοτική πληθυντικού

- του επιθέτου λογικός στο αρσενικό γένος είναι λογικοῖς
- του επιθέτου ἴσος στο θηλυκό γένος είναι ἴσους
- του επιθέτου καθαρός στο θηλυκό γένος είναι καθαραί
- του επιθέτου πονηρός στο ουδέτερο γένος είναι πονηρούς

Αιτιατική πληθυντικού

- του επιθέτου ἀθάνατος στο θηλυκό γένος είναι ἀθάναται
- του επιθέτου ἄκαρπος στο αρσενικό γένος είναι ἄκαρπους
- του επιθέτου ἥρεμος στο θηλυκό γένος είναι ἥρεμας
- του επιθέτου ἥσυχος στο θηλυκό γένος είναι ἥσυχαις

7. Σύμφωνα με όσα έχεις διδαχθεί στις προηγούμενες ενότητες, **να αναγνωρίσεις συντακτικά τις λέξεις των ακόλουθων προτάσεων.**

- α. Ὀδυσσεύς ἀπέκτεινε τούς μνηστήρας.
- β. Οὗτος τοῖς πολίταις συνεβούλευε.
- γ. Ἐγώ εἰμι ὁ ὢν. (= εγώ είμαι αυτός ο οποίος υπάρχει).
- δ. Αἱ τιμωρίαι εἰσὶ σκληραί.
- ε. Οἱ νέοι εὐέλπιδες εἰσὶ.

5^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ13^ο Κεφάλαιο: Η βία δεν είναι σωστός τρόπος συμπεριφοράς

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** τις παρακάτω περιόδους στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

[...] Τοῦ δέ λέγοντος ὡς ἄκροις τοῖς χεῖλεσι πίνει, καί ἄλλως οὐ δυνατόν, αὐτοῦ ἐστῶτος κάτω, ἐπάνω ταράσσειν τό ὕδωρ, ὁ λύκος ἀποτυχῶν ταύτης τῆς αἰτίας ἔφη· «ἀλλά πέρυσι τόν πατέρα μου ἐλοιδόρησας». Εἰπόντος δέ ἐκείνου μηδέπω τότε γεγενῆσθαι ὁ λύκος ἔφη πρός αὐτόν· «Κᾶν σύ ἀπολογιῶν εὐπορήῃς, ἐγώ σε οὐχ ἤττον κατέδομαι».

.....

.....

.....

.....

2. **Να συμπληρώσεις** τον ακόλουθο Πίνακα γράφοντας στη Στήλη Β' ένα ομόρριζο ουσιαστικό και στη Στήλη Γ' ένα παράγωγο επίθετο των λέξεων της Α' Στήλης.

Στήλη Α'	Στήλη Β'	Στήλη Γ'
λέγοντος		
πίνει		
ταράσσειν		
ἀποτυχῶν		
εὐπορήῃς		

3. **Να συμπληρώσεις** τον Πίνακα, βάζοντας τη δεικτική αντωνυμία στην πτώση που ζητείται σε κάθε στήλη.

αντωνυμία	γενική ενικού	δοτική ενικού	δοτική πληθυντικού	αιτιατική πληθυντικού
ταύτας				
ταῦτα				
τοῦτον				

4. Να μεταφέρεις τους τύπους της δεικτικής αντωνυμίας στον άλλο αριθμό:

- α. αὕτη →
- β. οὗτος →
- γ. ταύτης →
- δ. ταύταις →
- ε. τοῦτο →
- στ. τούτοις →

5. Αφού βρεις τα λάθη στους ακόλουθους τύπους της δεικτικής αντωνυμίας, να τα διορθώσεις.

Αρσενικό

- γενική ενικού: ούτου
- δοτική ενικού: τούτο
- δοτική πληθυντικού: τούτης
- αιτιατική πληθυντικού: τοῦτον

Θηλυκό

- γενική ενικού: αὐτης
- αιτιατική ενικού: αὐτην
- κλητική ενικού: δεν έχει
- γενική πληθυντικού: ταύτων

6. **Να συμπληρώσεις** τις προτάσεις με τους ακόλουθους τύπους της δεικτικής αντωνυμίας: *τούτω, τούτων, ταύτας, ταῦτα, ταύτην*.

- α. Ἀγαθά δέ ὅσα ἐγένετο διὰ τήν εἰρήνην, ἐγώ ὑμῖν φράσω. (= Θα σας αναφέρω πόσα οφέλη εξασφαλίσαμε λόγω αυτής της ειρήνης).
- β. [...] Καί μὲν τῷ τρόπῳ τὸν πατέρα μου ἀπώλλυε. (= Με αυτόν τον τρόπο εξόντωσε τον πατέρα μου).
- γ. Ἄλλ' ὅμως οὕτω σαφῶς διωρισμένων, πολλαί παρεμβολαί λόγων ὑπὸ Δημοσθένους εὐρεθήσονται. (= Όλα αυτά είναι πρόδηλα, ο Δημοσθένης θα επινοήσει χιλιάδες αντιρρήσεις).
- δ. Εἰ μὴ καταλύσετε τὰς ἀφθόνους δωρεάς καί τούς εἰκῆ διδομένους στεφάνους (= Εάν δεν περιορίσετε στο ελάχιστο τις γενναϊόδωρες αυτές τιμητικές διακρίσεις και τις απονομές στεφάνων).
- ε. [...] Ἀκρόπολιν βαδίζουσιν καί πάλιν ἐκεῖ ὀμνύουσι (= Πηγαίνουν στην Ακρόπολη και ορκίζονται σε αυτά).

7. **Να συμπληρώσεις** τα κενά επιλέγοντας τον κατάλληλο τύπο της δεικτικής αντωνυμίας οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

- α. τῶν ἔργων δημιουργοί ἐσμέν.
- β. Ὁ νεανίας οὐκ ἐγίνγνωσκε τὸν κίνδυνον.
- γ. ταῖς ἀρχαῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολιτεύοντο.
- δ. Τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη.
- ε. Τὸν ληστήν ἔκριναν οἱ δικασταί.
- στ. Γένοιτο, Κύριε, τῇ ἡμέρᾳ ἀναμαρτήτους φυλαχθῆναι ἡμᾶς.
- ζ. Οἱ ἀγαθοὶ πολῖται πράπτουσιν κατὰ τοὺς νόμους.

Δεικτική
αντωνυμία:
εννοιολογικός
χάρτης

Ουδέτερο

- ονομαστική ενικού: ταῦτα
- γενική ενικού: ταῦτου
- δοτική πληθυντικού: τούτω
- αιτιατική πληθυντικού: τούτα

8. Σύμφωνα με όσα έχεις διδαχθεί στις προηγούμενες ενότητες, **να αναγνωρίσεις συντακτικά** τις υπογραμμισμένες λέξεις των ακόλουθων προτάσεων.

- Σύ τόν πατέρα μου ἐλοιδόρησας.
- Οἱ Ἀθηναῖοι ἐγένοντο φίλοι τῶν Λακεδαιμονίων.
- Ἕμεῖς ἐστε μαθηταί.
- Οὗτος ἐκρίθη ἀμελής.
- Οὗτος τήν μητέρα ἠγάπα (= αγαπούσε).
- Οἱ ἄπιστοι φίλοι οὐ μετέχουσι τοῦ κινδύνου.
- Φίλιππος φαίνεται ἀξιόπιστος.

14° Κεφάλαιο: Το Ερέχθειο και τα μυστήριά του

Οι ασκήσεις μου

1. **α. Να αντιγράψεις** την παρακάτω περίοδο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Ἔστι δέ καί οἶκημα Ἐρέχθειον καλούμενον· πρό δέ τῆς ἐσόδου Διός ἐστι βωμός Ἰπάτου, ἔνθα ἔμψυχον θύουσιν οὐδέν, πέμματα δέ θέντες. Ἐσελδοῦσι δέ εἰσι βωμοί, [...]· γραφαί δέ ἐπί τῶν τοίχων τοῦ γένους εἰσί τοῦ Βουταδῶν.

.....

.....

.....

.....

β. Μπορείς να αναγνωρίσεις τον συντακτικό ρόλο των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου;

- οἶκημα:
- βωμός:
- οὐδέν:
- γραφαί:

2. **Αντιστοίχισε**, για να θυμηθείς κάποιους σημαντικούς κανόνες για την α' κλίση:

1. κατάληξη -ας
2. κατάληξη -αι
3. γενική πληθυντικού
4. φωνήεν ή ρ πριν το -α των θηλυκών
5. σύμφωνο εκτός από ρ πριν το -α των θηλυκών

A. γενική σε -ας
B. πάντα μακρόχρονη
Γ. γενική σε -ης
Δ. πάντα βραχύχρονη
Ε. τόνος στη λήγουσα

3. **Να συμπληρώσεις** τις καταλήξεις και **να προσθέσεις** τους τόνους και τα πνεύματα όπου χρειάζεται:

- α. τον δημοτ...
- β. της μαζ...
- γ. τη επιμελει...
- δ. ω μουσ...
- ε. οι κριτ...

- στ. ταις διαιτ...
 ζ. τας αμαξ...
 η. τω μανδύ...
 θ. τοις πολιτ...
 ι. της τριαιν...

4. Να μεταφέρεις τα παρακάτω ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

τῆ βοηθεία		(ῶ) ὀρμή	
(ῶ) προφήται		τῶν θυρῶν	
ἡ εὐνοια		τῆ πίσση	
τόν νικητήν		τῆς πηγῆς	
ταῖς τριαιναις		τάς ἀπορίας	
τοῦ κοχλίου		(ῶ) ποιηταί	

5. Να επιλέξεις τον σωστό τύπο για καθένα από τα παρακάτω ζητούμενα:

- α.** ἡ ἄμιλλα, γενική ενικού →
 i. τῆς ἄμιλλας ii. τῆς ἀμίλλης iii. τῆς ἀμίλλας
- β.** ὁ κριτής, ονομαστική πληθυντικού →
 i. οἱ κριταί ii. οἱ κριτές iii. οἱ κριταῖ
- γ.** ὁ πωλητής, αιτιατική πληθυντικού →
 i. τοὺς πωλητές ii. τοὺς πωληταῖς iii. τοὺς πωλητάς
- δ.** ἡ δίαιτα, δοτική ενικού →
 i. τῆ διαίτη ii. τῆ δίαιτη iii. τήν δίαιταν
- ε.** ὁ λοχίας, δοτική πληθυντικού →
 i. ταῖς λοχίαις ii. τοῖς λοχίαις iii. τοῖς λοχίας

15° Κεφάλαιο: Η γεωργία

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** τις παρακάτω περιόδους στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

[...] Ὅπως δέ τό δεόμενον κόψουσι καί ὁμαλιεῖται ὁ ἀλοητός, τίνι τοῦτο, ὦ Σώκρατες; [...]. [...] Ἐδίδαξε γάρ οὔτε ταῦτα με οὐδέεις οὔτε (ἐδίδαξε) γεωργεῖν. [...] [...] Τοῖς γε μέντοι ἐπιμελεῖσθαι δυναμένοις καί συντεταμένως γεωργοῦσιν ἀνυτικωτάτην χρημάτισιν ἀπό γεωργίας καί αὐτός ἐπετήδευσε καί ἐμέ ἐδίδαξεν ὁ πατήρ.

.....

.....

.....

.....

2. **Να συμπληρώσεις** τον ακόλουθο Πίνακα γράφοντας στη Στήλη Β´ ένα ομόρριζο ουσιαστικό και στη Στήλη Γ´ ένα παράγωγο επίθετο των λέξεων της Α´ Στήλης.

Στήλη Α´	Στήλη Β´	Στήλη Γ´
κόψουσι		
ἐδίδαξε		
γεωργεῖν		
ἐπιμελεῖσθαι		
δυναμένοις		

3. **Να συμπληρώσεις** τον Πίνακα, βάζοντας τα ρήματα **κόπτω**, **κολάζω**, **τρέπω**, **ἀλλάττω**, **βλάπτω** στον Μέλλοντα και τον Αόριστο στο πρόσωπο που ζητείται, όπως το παράδειγμα:

Ρήμα	Πρόσωπο	Μέλλοντας	Αόριστος
κόπτω	β´ ενικό	κόψεις	ἔκοπας
	γ´ πληθυντικό		
κολάζω	γ´ ενικό		
	β´ πληθυντικό		
τρέπω	γ´ ενικό		
	β´ πληθυντικό		

Ρήμα	Πρόσωπο	Μέλλοντας	Αόριστος
ἀλλάττω	β' ενικό		
	γ' πληθυντικό		
βλάπτω	γ' ενικό		
	β' πληθυντικό		

4. Να αναγνωρίσεις σε ποιό χρόνο (Μέλλοντα ή Αόριστο) βρίσκονται τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων και να τα μετατρέψεις στον αντίστοιχο.

α. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔσκαψαν τά τείχη πολλῆ προθυμία.

β. Ὁ νέος σπεύσει τά ὄπλα παραδοῦναι.

γ. Ὑμεῖς ἐθαυμάσατε τήν τέχνην αὐτοῦ.

δ. Ἡμεῖς λήξετε τήν μάχην.

ε. Ὁ νεανίας ἐν τῷ σταδίῳ τό ἀκόντιον ῥίψει.

στ. Σύ ἀγορεύσεις ἐν τῇ ἀγορᾷ.

5. Να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του Μέλλοντα και του Αορίστου του ρήματος που βρίσκεται στην παρένθεση.

α. Οἱ Λακεδαιμόνιοι _____ / _____ (ἀναγκάζω) τοὺς νεανίας μανθάνειν τοὺς νόμους.

β. Οἱ Ἀθηναῖοι _____ / _____ (λήγω) τῆς μάχης.

γ. Ἡ νῦξ _____ / _____ (ἀποκρύπτω) τοὺς ἀντιπάλους.

δ. Οἱ Πέρσαι τάφρον _____ / _____ (κατασκευάζω).

ε. Θεμιστοκλῆς _____ / _____ (ὀδεύω) πρὸς τὰς Ἀθήνας.

στ. Οὔτοι _____ / _____ (βλάπτω) τοὺς φίλους.

ζ. Ἐγὼ αἰεὶ κατὰ τοὺς νόμους _____ / _____ (πράττω).

η. Σωκράτης _____ / _____ (διδάσκω) τοὺς νέους τήν πολιτικὴν ἀρετήν.

θ. Ἡμεῖς τὰς σπονδὰς _____ / _____ (λύω).

Ο τροχός της
τύχης-
Μέλλοντας/
Αόριστος

6. **Να συμπληρώσεις** τον παρακάτω Πίνακα, βάζοντας τα ρήματα στους χρόνους που ζητούνται, διατηρώντας το πρόσωπο και τον αριθμό.

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος
γυμνάζει			
			ἐπίστευσας
	κατεσκευάζομεν		
		γράψετε	
θεραπεύουσι			

7. **Να βρεις** τα λάθη στους ακόλουθους ρηματικούς τύπους και να τα διορθώσεις:

β' ενικό Μέλλοντα

- του ρήματος κόπτω είναι κόξεις
- του ρήματος πλέκω είναι πλέξει
- του ρήματος ταράττω είναι ταράψεις
- του ρήματος θλίβω είναι θλίξεις

β' ενικό Αορίστου

- του ρήματος ἀρπάζω είναι ἤρπαξας
- του ρήματος πράττω είναι ἔπραξες
- του ρήματος ἀλλάττω είναι ἤλλαξες
- του ρήματος γράφω είναι ἔγραφα

γ' ενικό Μέλλοντα

- του ρήματος κρύπτω είναι κρύσει
- του ρήματος φυλάττω είναι φυλάσσει
- του ρήματος διακηρύττω είναι διεκηρύξει
- του ρήματος καταστρέφω είναι καταστρέψεις

γ' ενικό Αορίστου

- του ρήματος ἀλείφω είναι ἤλειφα
- του ρήματος βλάπτω είναι βλάψει
- του ρήματος τρέφω είναι ἔτρεφε
- του ρήματος καταδιώκω είναι καταδίωξε

γ' πληθυντικό Αορίστου

- του ρήματος πέμπω είναι ἔπεμψα
- του ρήματος βλάπτω είναι ἐβλάψουσιν
- του ρήματος διδάσκω είναι ἐδίδαψαν
- του ρήματος ἐλπίζω είναι ἤλπισας

Συμπλήρωσε τον πίνακα με τους τύπους του Αορίστου

6^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ16^ο Κεφάλαιο: Τὸ παγκράτιον

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** το παρακάτω χωρίο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Ὅποσα δέ ἐστιν ἐν ἀγωνίᾳ, προτετίμηται πάντων τό παγκράτιον, καίτοι συγκείμενον ἐξ ἀτελοῦς πάλης καί ἀτελοῦς πυγμῆς, προτετίμηται δέ παρ' ἑτέροις, ὡς Ἡλεῖοί γε τήν πάλην καρτεράν νενομίκασι καί ἀλεγεινήν κατά τούς ποιητάς.

.....

.....

.....

.....

2. Με ποιες λέξεις του κειμένου μας είναι **ετυμολογικά συγγενείς** οι παρακάτω νεοελληνικές λέξεις;

- έντιμος, -η, -ο →
- κρατικός, -ή, -ό →
- νόμισμα →
- ανταγωνισμός →
- ισοπαλία →
- σωματείο →
- εκποίηση →

3. **Εντόπισε** ποιες ομόρριζες λέξεις του **ρ. νομίζω** ορίζονται παρακάτω.

- αυτός που ανήκει ή αναφέρεται στους νόμους:
- αυτός που έγινε σύμφωνα με τον νόμο, που προβλέπεται ή ορίζεται από τον νόμο:

4. **Να αντιστοιχίσεις** τα ρήματα (**Στήλη Α'**) με τη σωστή γραμματική τους αναγνώριση (**Στήλη Β'**).

Στήλη Α'	Στήλη Β'
πεφύτευκε	α' πληθυντικό πρόσωπο υπερσυντελικού
κατεδεδιώχεσαν	α' πληθυντικό πρόσωπο παρακειμένου
ἐκεκελεύκεμεν	γ' ενικό πρόσωπο παρακειμένου
ἤλπικας	γ' ενικό πρόσωπο υπερσυντελικού
δεδανείκαμεν	β' ενικό πρόσωπο παρακειμένου
ὕβρικει	γ' πληθυντικό πρόσωπο υπερσυντελικού

5. Να μετατρέψεις τον Παρακειμένο σε Υπερσυντέλικο και τον Υπερσυντέλικο σε Παρακειμένο διατηρώντας το πρόσωπο και τον αριθμό του ρήματος.

- πεφύτευκε →
- κατεδεδιώχεσαν →
- έκεκελεύεμεν →
- ήλπικας →
- δεδανείκαμεν →
- ύβρίκει →

6. Να μεταφέρεις τα ρήματα που σου δίνονται στο ίδιο πρόσωπο του Παρακειμένου και του Υπερσυντελικού αντίστοιχα:

	Παρακειμένος	Υπερσυντέλικος
σύ θεραπεύεις		
οὗτος/αὕτη/τοῦτο ἐσπούδαξε		
ἡμεῖς ἐρρίψαμεν		
οὗτοι/αὗται/ταῦτα βασιλεύουσιν		
ὑμεῖς ἀθροίσετε		

7. Στα παρακάτω παραδείγματα **να επιλέξεις** τη σωστή απάντηση:

- α.** Το γ' ενικό πρόσωπο Παρακειμένου του ρ. ὀρίζω είναι:
 - i. ὄρικε ii. ὄρικε iii. ὀρίκει iv. ὠρίκει
- β.** Το β' πληθυντικό πρόσωπο Υπερσυντελικού του ρ. φονεύω είναι:
 - i. πεφονεύκατε ii. ἐπεφονεύκατε iii. ἐπεφονεύκετε iv. πεφονεύκετε
- γ.** Το α' πληθυντικό πρόσωπο Υπερσυντελικού του ρ. φυλάττω είναι:
 - i. πεφυλάχαμεν ii. πεφυλάχεμεν iii. ἐπεφυλάχαμεν iv. ἐπεφυλάχεμεν
- δ.** Το β' ενικό πρόσωπο Παρακειμένου του ρ. κρύπτω είναι:
 - i. κέκρυφες ii. κέκρυφας iii. ἐκέκρυφας iv. ἐκεκρύφεις
- ε.** Το α' ενικό πρόσωπο Υπερσυντελικού του ρ. θύω είναι:
 - i. ἐτεθύκειν ii. ἐτέθυκα iii. τέθυκα iv. ἐτεθύκει
- στ.** Το γ' πληθυντικό πρόσωπο Παρακειμένου του ρ. γυμνάζω είναι:
 - i. γυμνάκασι(ν) ii. ἐγεγυμνάκασι(ν) iii. γεγυμνάκασι(ν) iv. ἐγεγυμνάκεσαν

8. Να κλίνεις στο τετράδιό σου την Οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού των παρακάτω ρημάτων: οϊκίζω, τοξεύω, ιδρύω, βλάπτω, μεταπειθώ, τάττω.

9. Στις ακόλουθες προτάσεις **να εντοπίσεις** το υποκείμενο και το κατηγορημα.
- α. Προτετίμηται πάντων τό παγκράτιον.
 - β. Ὁ βαρύτερος ἀθλητής γυμνάζεται ὑπὸ Ἡλείων (= Ὁ αθλητής των βαρέων αγωνισμάτων προπονείται από τους Ηλείους).
 - γ. Σπαρτιάτης ἐνίκα.
 - δ. Ὁ Σμυρναῖος Ὀνόμαστος ἐκρατίστευσεν (= επικράτησε).
 - ε. Ὁ ἀθλητής νόμους πυκτικούς (= κανονισμούς για την πυγμαχία) ἔγραψε.
 - στ. Ὁ Σικελιώτης μέγας ἦν.
 - ζ. Ἐτέθησαν (= οργανώθηκαν) ἀγῶνες.
 - η. Φερενίκη ἢ Ῥοδία ἦν (= ἦταν) Διαγόρου θυγάτηρ.
 - θ. Ὁ ἀθλητής ἐνίκησεν.
 - ι. Πυγμή Λακωνικόν εὔρημα ἐστίν (= Ἡ πυγμαχία εἶναι λακωνική ἐπινόηση)

17ο Κεφάλαιο: «Νοῦς ὑγίης ἐν σώματι ὑγιεῖ»

Οι ασκήσεις μου

1. Να αντιγράψεις το παρακάτω χωρίο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖ ἐλαχίστη σώματος χρεια εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ ἐν τούτῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλονται διὰ τό μή ὑγιαίνειν τό σῶμα; καί λήθη δέ καί ἀθυμία καί δυσκολία καί μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ τήν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τήν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν οὕτως ὥστε καί τὰς ἐπιστήμας ἐκβάλλειν.

.....
.....
.....
.....

2. Στο κείμενό μας συνάντησες τους ρηματικούς τύπους: ἔχειν, διανοεῖσθαι, σφάλονται, ἐκβάλλειν. Με τη βοήθεια του Λεξικού της αρχαίας ελληνικής να εντοπίσεις τρεις (3) ετυμολογικά συγγενείς λέξεις στη νέα ελληνική για καθέναν από αυτούς.

- ἔχειν →
- διανοεῖσθαι →
- σφάλονται →
- ἐκβάλλειν →

3. Να σχηματίσεις στο τετράδιό σου τα απαρέμφατα όλων των χρόνων των παρακάτω ρημάτων: ἀλιεύω, κόπτω, δῶκω, ἰκετεύω, σφάζω

4. Στα παρακάτω παραδείγματα να επιλέξεις τη σωστή απάντηση:

- α.** Το απαρέμφατο Ενεστώτα του ρ. **λατρεύω** είναι:
i. λατρεύειν ii. λατρεῦειν iii. λατρεύσειν iv. λατρεύεν
- β.** Το απαρέμφατο Παρακειμένου του ρ. **κελεύω** είναι:
i. κελεῦσαι ii. κελευκένα iii. κεκελευκένα iv. ἐκελευκένα
- γ.** Το απαρέμφατο Ενεστώτα του ρ. **εἰμί** είναι:
i. ἐστί(ν) ii. εἶναι iii. εἶναι iv. εἶσαι
- δ.** Το απαρέμφατο Μέλλοντα του ρ. **κρύπτω** είναι:
i. κρύπται ii. κρύψαι iii. κρύψειν iv. κρύψιν
- ε.** Το απαρέμφατο Αορίστου του ρ. **λύω** είναι:
i. λύσαν ii. λῦσαι iii. ἔλυσαι iv. λύσε

- στ.** Το απαρέμφατο Παρακειμένου του ρ. **ἐλπίζω** είναι:
 i. ἤλπικέναι ii. ἤλπικεναί iii. ἐλπίζεναί iv. ἐλπικέναί
- ζ.** Το απαρέμφατο Μέλλοντα του ρ. **βλάπτω** είναι:
 i. βλάψειν ii. βλάψαιν iii. βλάψαι iv. βλάπτειν
- η.** Το απαρέμφατο Αορίστου του ρ. **οἰκίζω** είναι:
 i. ὤκισαι ii. οἰκίσειν iii. ὠκίσαι iv. οἰκίσαι
- θ.** Το απαρέμφατο Παρακειμένου του ρ. **διατάττω** είναι:
 i. διατετεχέναί ii. διατεταχέναί iii. διετεταχέναί iv. διατεταχάναί
- ι.** Το απαρέμφατο Παρακειμένου του ρ. **πρεσβεύω** είναι:
 i. πεπρέσβευκα ii. πεπρεσβευκέναί iii. πεπρασβευκέναί iv. πρεσβευκέναί

5. Να συμπληρώσεις τα κενά του παρακάτω Πίνακα:

Αναγνώριση	Απαρέμφατο
απαρέμφατο αορίστου ε.φ. του ρ. ὀπλίζω	
απαρέμφατο παρακειμένου ε.φ. του ρ. θαυμάζω	
	ἀληθεύσειν
απαρέμφατο ενεστώτα του ρ. εἰμί	
	δοξάσαι

- 6.** Στο παρακάτω κείμενο:
- α. να υπογραμμίσεις** τα ἐναρθρα απαρέμφατα και να κυκλώσεις τα ἀναρθρα,
β. με τη βοήθεια της ἀπόδοσης **να βρεις** αν τα ἀναρθρα εἶναι τελικά ἢ εἰδικά και να δικαιολογήσεις την ἀπάντησή σου,
γ. να σχηματίσεις τα απαρέμφατα ὅλων των χρόνων του πρώτου και του τελευταίου ἀπαρεμφάτου του κειμένου,
δ. να βρεις τη συντακτική θέση των επιτονισμένων ὀρων.

Ἄλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἐμάνθανε θηρεύειν, τοξεύειν, κιθαρίζειν καί γράφειν. Ὁ γάρ Φίλιππος ἐβούλετο αὐτόν παιδεύσαι, ὥστε τέλειον εἶναι. Καθ' ἐκάστην οὖν προέκοπτεν ἐπὶ τό θηρεύειν καί τοξεύειν, περί δέ τό κιθαρίζειν καί γράφειν οὐκ εἶχε σπουδήν.

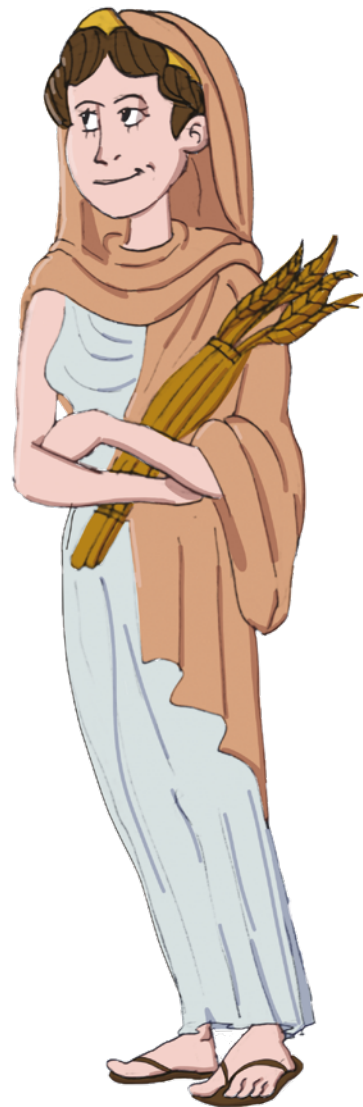
Λέγεται δήποτε τόν διδάσκαλον κελεῦσαι αὐτόν κροῦσαι χορδήν τινα ἀντ' ἄλλης. Ἄλέξανδρος δ' ὅμως λέγει τῷ διδασκάλῳ· «Καί τί διαφέρει, ἂν ταύτην ἀντ' ἐκείνης κρούσω;» Ὁ δ' ἀποκρίνεται ὅτι τῷ μέλλοντι βασιλεύσειν οὐδέν διαφέρει, ἀλλά τῷ βουλομένῳ θεραπεῦσαι τάς τέχνας· οὗτω γάρ ἤλπιζεν αὐτόν μαλακοῖς λόγοις παιδεύειν.

Αναγνωστικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, Γ. Ζούκη

Που σημαίνει:

Ο Αλέξανδρος ο γιος του Φιλίππου μάθαινε να κυνηγάει, να τοξεύει, να παίζει κιθάρα και να γράφει. Ο Φίλιππος ήθελε, δηλαδή, να τον εκπαιδεύσει, ώστε να είναι καλά καταρτισμένος. Κάθε μέρα λοιπόν προόδευε στο να κυνηγάει και να τοξεύει, στο παίξιμο, όμως, της κιθάρας και στο γράψιμο δεν έδειχνε προθυμία. Λέγεται ότι κάποτε τον διέταξε ο δάσκαλος να χτυπήσει κάποια χορδή αντί άλλης. Ο Αλέξανδρος όμως λέει στον δάσκαλο· «Και σε τι διαφέρει αν χτυπήσω αυτή αντί εκείνης;» Εκείνος αποκρίνεται ότι δεν διαφέρει για αυτόν που πρόκειται να βασιλεύσει, αλλά για αυτόν που θέλει να ασχοληθεί με τις τέχνες· έτσι ήλπιζε ότι θα τον εκπαιδεύσει με ήρεμα λόγια.

7^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΣ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ18^ο Κεφάλαιο: Η παραβολή του κακού δούλου

Οι ασκήσεις μου

1. **Να αντιγράψεις** το παρακάτω χωρίο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!

Σπλαγχνισθείς δέ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν καί τό δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δέ ὁ δούλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὄφειλεν αὐτῷ ἑκατόν δηνάρια, καί κρατήσας αὐτόν ἔπνιγε λέγων· ἀπόδος μοι εἴ τι ὀφείλεις. [...] οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ [...] διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἐαυτῶν πάντα τά γενόμενα.

2. **Να γράψεις** στη Στήλη Β΄ του Πίνακα ετυμολογικά συγγενείς λέξεις στη νέα ελληνική με τις λέξεις του κειμένου της Α΄ Στήλης. **Μπορείς να σκεφτείς** και άλλες λέξεις της νέας ελληνικής που συγγενεύουν με τις συγκεκριμένες λέξεις του κειμένου;

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
ἀπέλυσεν	
εὗρεν	
κρατήσας	
λέγων	
ὀφείλεις	

3. **Να βρεις** το υποκείμενο των επιτοπισμένων Μετοχῶν του παρακάτω κειμένου και **να αναφέρεις** εάν είναι συνημμένες ή απόλυτες.

Κείμενο

[123] Τῇ δέ ὑστεραία ἤκομεν ἔωθεν εἰς τόν προειρημένον τόπον, καί κατέβημεν εἰς τό Κιρραῖον πεδῖον, καί τόν λιμένα **κατασκάψαντες** καί τās οἰκίας **ἐμπρήσαντες** ἀνεχωροῦμεν. ταῦτα δέ ἡμῶν **πραττόντων** οἱ Λοκροί οἱ Ἄμφισσεῖς [...] ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς μεθ' ὄπλων πανδημεῖ [...] [124] Τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Κόττυφος ὁ τās γνῶμας ἐπισηφίζων ἐκκλησίαν ἐποίει τῶν Ἀμφικτύωνων·

Αἰσχίνης, Κατά Κτησιφώντος, 123-124

Μετοχή:
ημιτελής
εννοιολογικός
χάρτης μετοχῶν

Που σημαίνει:

Την επομένη μέρα ἦλθαμε ἀπό νωρίς στον καθορισμένο τόπο και κατεβήκαμε στην πεδιάδα της Κίρρας, κι αφού καταστρέψαμε συθέμελα το λιμάνι και κάψαμε τα σπίτια, ξεκινήσαμε να φύγουμε.

Τη στιγμή όμως που εμείς κάναμε αυτά, οι Λοκροί της Ἄμφισσας, [...] μας επιτέθηκαν ὅλοι μαζί οπλισμένοι. [...] Την επομένη μέρα ο Κόττυφος, στον οποίο είχε ανατεθεί να εκθέσει σε ψηφοφορία τις προτάσεις μας, κάλεσε τους Ἀμφικτύονες σε συνέλευση.

4. Να συμπληρώσεις τους ζητούμενους τύπους.

Μετοχή, αρσενικό γένος

- ενεστώτα του ρήματος κόπτω
- μέλλοντα του ρήματος γράφω
- παρακειμένου του ρήματος λύω

Μετοχή, θηλυκό γένος

- αορίστου του ρήματος πράττω
- μέλλοντα του ρήματος κόπτω
- παρακειμένου του ρήματος πείθω

Μετοχή, ουδέτερο γένος

- μέλλοντα του ρήματος καταδιώκω
- αορίστου του ρήματος τάττω
- παρακειμένου του ρήματος διαλύω

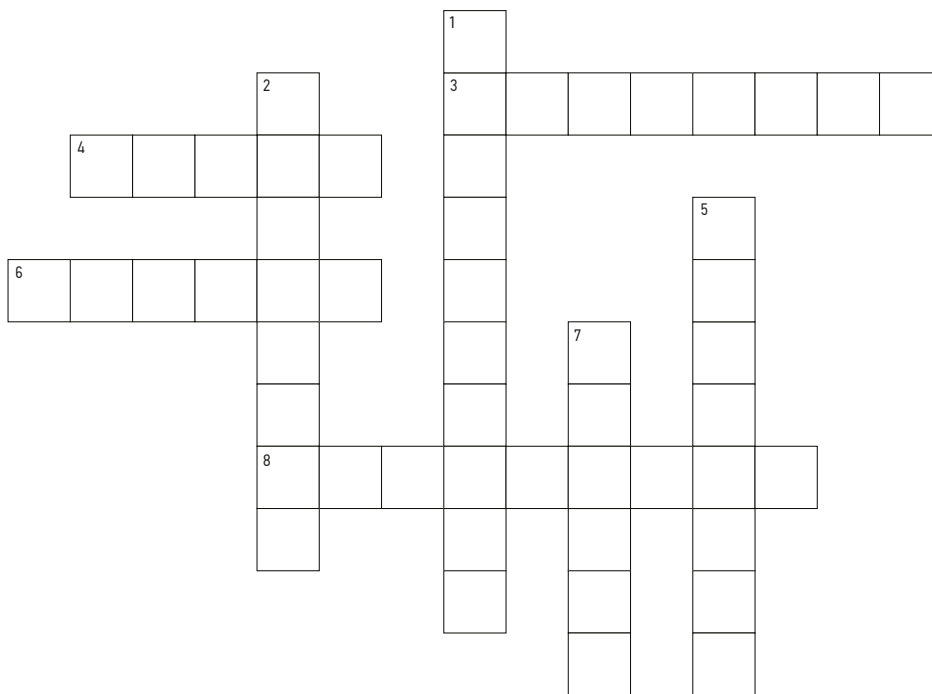
Αντιστοίχιση
ετυμολογικά
συγγενών λέξεων

Σταυρόλεξο - μετοχή
ενεργητικής φωνής

5. Να λύσεις το σταυρόλεξο γράφοντας τον ζητούμενο τύπο μετοχής:

Οριζόντια

3. μετοχή παρακειμένου αρσενικού γένους του ρήματος γράφω
4. μετοχή αορίστου ουδέτερου γένους του ρήματος λήγω
6. μετοχή αορίστου θηλυκού γένους του ρήματος κόπτω
8. μετοχή ενεστώτα αρσενικού γένους του ρήματος σπουδάζω

Κάθετα

1. μετοχή ενεστώτα θηλυκού γένους του ρήματος άγορεύω
2. μετοχή μέλλοντα θηλυκού γένους του ρήματος παύω
5. μετοχή παρακειμένου ουδέτερου γένους του ρήματος διώκω
7. μετοχή μέλλοντα αρσενικού γένους του ρήματος βλάπτω

*Συμπληρώνω με ΚΕΦΑΛΑΙΑ γράμματα

19^ο Κεφάλαιο: «Ἀγάπην δέ μή ἔχων...»

Οι ασκήσεις μου

1. Να αντιγράψεις το παρακάτω χωρίο στο κενό που σου δίνεται. Προσοχή στους τόνους και τα πνεύματα!
 [...] ἐάν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καί τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δέ μή ἔχω, γέγονα χαλκός ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. [...] ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, [...] οὐ λογίζεται τό κακόν, οὐ χαίρει ἐπί τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δέ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

.....

.....

.....

.....

2. Να αντιστοιχίσεις τις αρχαιοελληνικές λέξεις της **Α΄ Στήλης** του Πίνακα με τις ετυμολογικά συγγενείς τους νεοελληνικές λέξεις της **Β΄ Στήλης**. **Μπορείς να σκεφτείς** και άλλες της νέας ελληνικής που συγγενεύουν με τις συγκεκριμένες λέξεις του κειμένου:

Α΄ Στήλη	Β΄ Στήλη
1. ἀγγέλων	1. ἀγνώστος
2. ἔχω	2. ἐπανάσταση
3. γνῶσιν	3. διαμονή
4. μεδιστάναι	4. ἀναγγελία
5. ὑπομένει	5. εσοχή

3. Τοποθέτησε τα ουσιαστικά, τα επίθετα και τις αντωνυμίες στη σωστή πτώση, ανάλογα με τον συντακτικό τους ρόλο, καθώς και τα ρήματα στο σωστό ρηματικό πρόσωπο, ώστε να δημιουργηθούν προτάσεις με τις παρακάτω λέξεις.

π.χ. Οἱ στέφανοι εἰσὶ ἱεροί. [εἰμί (ενεστ.), ὁ στέφανος (πληθ.), ὁ ἱερός-ά-όν].

α.[κελεύω (ἀόρ), ὁ Κῦρος, ὁ στρατιώτης (πληθ.) στρατεύω (ἀπαρεμ. ενεστ.)].

- β.[πράττω (παρακ.), ὁ ἀγαθός-ή-όν (πληθ.), τό ἔργον, ὁ νεανίας].
- γ.[εἰμί (παρατ.), ὁ πολίτης (πληθ.), ὁ δίκαιος-α-ον, ὁ παιδαρχικός-ή -όν].
- δ.[πιστεύω (υπερσ.), σύ (πληθ.), ὁ νόμος (δοτ.) ὁ πρόγονος (γεν.πληθ.)].

4. **Να βρεις τα λάθη** που υπάρχουν παρακάτω και **να τα διορθώσεις**. Μπορείς **να τεκμηριώσεις** τις επιλογές σου;

- Συνάξω ἐκεῖ πάντα τόν σῆτον καί τά ἀγαθά μου.

Ρήμα: συνάξω **Υποκείμενο:** ἐγώ **Αντικείμενο:** πάντα **Αντικείμενο:** τόν σῆτον

- Εἶπεν δέ αὐτῷ ὁ θεός.

Ρήμα: εἶπεν **Υποκείμενο:** αὐτῷ **Αντικείμενο:** δέ **Αντικείμενο:** ὁ θεός

5. **Πώς χαρακτηρίζεις** τις παρακάτω προτάσεις με βάση τη δομή τους (απλή, ελλειπτική κ.τ.λ.):

Ἀγάπη ἀγαθόν!.....

Ἀγάπη ἐστίν ἀγαθόν.....

Ἀγάπη ἐστίν μέγα ἀγαθόν.....

Ἀγάπη καί φιλία εἰσί ἀγαθά.....

6. Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις σύνθετες ή επαυξημένες και **να δικαιολογήσεις** την απάντησή σου. Στη συνέχεια **να** τις **μετατρέψεις** σε απλές και σε ελλειπτικές.

- Ἡ ὁδός πλατεῖα καί ὁμαλή ἐστί.

.....

- Ἀγησίλαος ὁ βασιλεὺς ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

.....

- Δημοσθένης καὶ Ἴσοκράτης ῥήτορες ἦσαν.

.....

- Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου Ἀθηναίων καί Λακεδαιμονίων.

.....

